…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

…УРЯТ ҮНЭН

…КСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

…83 (9837) | 1962 оной апрелиин 7, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ЭРДЭМ УХААЕ ҮЙЛЭДБЭРИТЭЙ БҮРИ ҺАЙН ХОЛБООТОЙ БОЛГОХО

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин сесси

МОСКВА, апрелиин 5. (ТАСС). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин сесси мүнөөдэр Москвада нээгдээ. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин академигүүд, гэшүүн-корреспондентнүүд, олон институдуудай, туршалгын станцинуудай директорнүүд, эрдэмтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсана.

«КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй дүнгүүд, хүдөө ажахын эрдэмэй зорилгонууд» гэһэн элидхэл СССР-эй Хүдөө ажахын министрын нэгэдэхи орлогшо К. Г. Пысин хэһэн байна.

КПСС-эй XXII съездын болон партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада эрдэмтэдэй бэелүүлхэ хойшолуулашагүй зорилгонууд тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэһэн байна. Эрдэм ухаае үйлэдбэриин асуудалнуудтай бүри һайн холбоотой болгожо шадахаар тэрэнние хүгжөөхэ эгээн лэ үрэ ехэтэй замуудые сесси хараалха юм.

СССР-эй Хүдөө ажахын министр М. А. Ольшанский үгэ хэлэхэдээ, үнгэрэгшэ жэлдэ научно-шэнжэлэлгын институдуудай хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд болон хүдөө ажахын эрдэмые 1962 ондо хүгжөөхэ түрүүшын ээлжээнэй асуудалнууд тухай тогтоһон байна.

Бэеынь элүүрые хараада абан, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин президентын уялгаһаа сүлөөлхэ тухай академиин президент академик Т. Д. Лысенкын мэдүүлгые сесси хаража үзөө. Академик Т. Д. Лысенкын гүйлтые сесси зүбшөөгөө.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин президентээр М. А. Ольшанский һунгагдаа.

Тиигээд элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

…УРЯДАЙ АССР-эй БҮХЫ КОЛХОЗ БОЛОН СОВХОЗУУДАЙ, „СЕЛЬХОЗТЕХНИКА" …ГЭДЭЛЭЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

…еспубликын механизаторнуудай зүблөөндэ хабаадагшадай

ХАНДАЛГА

…нүхэдүүд! Тракто… комбайнернууд, хү… …калшад, инженер… …технигүүд, хүдөө …ргэжэлтэд!

…республикын меха… …дай зүблөөндэ ха… …КПСС-эй ЦК-гэй …енумэй табиһан зо… …е бүхы талаһаань …сэд, хүдөө ажа… …бэрие саашадань …арад зоной хэрэглэ… …олой зүйлые, про… …ьда хэрэгтэй түү… …лбэг дэлбэг болго… …арадай тэмсэлдэ …һуури тодорхойл…

…тон харюусалгатай …арай хүдэлмэриин …э суглараһан байна… …н жэлэй түсэбэй …жэлэй даалгаба… …лхэ дүтын, түрүү… …энэй зорилгонуу… …лхэ хэрэгтэ хаба… …ын хүдэлмэри үн… …табижа үгэхэ бай… …эдээжэ. Тиимэһээ …абарай тарилгада …йнаар бэлдэжэ, тэ… …д болзорто, агро… …эрхим шанартай… …эхэ, хүдөө ажахын …дай ургаса дээшэ… …ажалай ашаг шэ… …э асуудалнуудта …лаа хандуулаабди.

…ын колхоз, совхо… …һан социалис уял… …охилдуулан, байг… …2,7 мянган тонно …нган центнер ноо… …ган тонно һү, 465 …нно таряа абаха, …тонно кукурузын …ын малда бэлдэхэ …Тарялангай хубаа… …д хубилгагдажа, …тэй, экономическа …ша үрэ ехэтэй ур… …й — кукуруза, са… …о, бобово ургамал… …эниисэ, ячмениин …эдхэгдэхэ байна. …шада 28—30 мян… …шэнэ, залууг газар …эхэ.

…гээр иимэ ургаса …һөө абтаха гэбэл: …ерһээ бага бэшэ …а, 220—250 цент… …бэшэ кукурузын …ша намаа абтажа, …ажалда шэмэ ехэ… …бата бэхи һуури …болоно.

…онуудые шиидхэ… …бидэ механизатор… …шиидхэхы һуури …ойбди гэжэ заа… …рүүлэнгүй хэлэ… …Гүрэнэй зүгһөө …зуудта үгэһэн хү… …э — манай гарта. …е—трактор болон …н бүхы машина… …бүтээсэ ехэтэйгээр …рэг нэн түрүүн би… …торнуудһаа, манай …дэбхи үүсхэл, хү… …оһоо болохо бай… …э. Хүдөө ажахые …э орёо шанга, ха… …зорилгонуудые …бүхы механиза… …ы колхознигууд, …хүдэлмэришэд …ажахын мэргэ… …нэгэдхэжэл ам… …ха байнабди гэ… …ойлгонобди.

…а абаха, мал …эхэ талаар пар… …д зоной үмэнэ …арюусалгые гүн… …эржэ, **бидэнэр, …а зүблөөндэ ха… …энэ хабарһаа …о тарянай, тэ… …техническэ ур… …баян ургасын түлөө …н тэмсэжэ эхи… …хы механизатор… …эй ажалшадта, …мэргэжэлтэдтэ**

…ай энэ тэмсэлэй …шье механиза… …зоотехник, нэгэ… …ик болсон совхо… …ришэн үлэхэгүй

бэзэ гэжэ бидэнэр найданабди.

Баян ургасын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөө эмхидхэхэ үүсхэл гаргаха зуураа, **хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилгын хубааралгые үндэһөөрнь хубилгаха,** тэрэнэй үндэһөөр кукурузын, сахарай свёклын, горохын, бобы болон ургаса ехэтэй тэжээлэй бусад ургамалнуудай тарилгые нилээд үргэдхэхэ гээшэ бүхы механизаторнуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй шухала зорилгонуудай нэгэниинь юм гэжэ бидэнэр онсолон тэмдэглэнэбди. Эдэ ургамалнуудай баян ургаса туйлажал, колхоз, совхозуудай ниитын адуу малые тэжээлээр хүсэд хангажа, малай тоо толгой олошоруулха, малай үхэл гарзые, һубайралгые усадхаха, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэл олгогдохо бшуу. Тиимэһээ кукурузын, сахарай свёклын, горохын, бобын баян ургаса туйлаха гээшэ эгээн шухала зорилго болоно. Баян ургаса туйлаһан лэ хүнүүд алдар солодо, арад зоной баясхаланда хүртэхэ байна.

Нүхэд механизаторнууд болон агрономууд!

Кукурузын, сахарай свёклын, горох болон бобын баян ургаса туйлаха мүрысөөндэ, нэгэ хүн шэнгеэр, бүгэдөөрөө оролсоё. Аша үрэ ехэтэй тэжээлэй эдэ ургамалнуудай баян ургаса абаагүй нэгэшье хүн манай зэргэдэ бү үзэгдэг лэ!

Нүхэд механизаторнууд, колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд!

Халуун хүдэлмэриин хаһа ерэбэ. «Хабарай үдэр — жэл тэжээдэг» гэһэн арадай сэсэн үгэнүүдые мартаха ёһогүйбди. Манда үдэр бүхэн, час бүхэн үнэтэй. КПСС-эй XXII съездын удаадахи түрүүшын хабарые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа, баян ургаса туйлаха гээшэ манай уялга мүн. Тиимэһээ бидэнэр бэе дээрээ иимэ уялгануудые даажа абанабди гэбэл:

Ойрын үдэрнүүдтэ бүхы колхоз, совхозуудта трактор, сеялкэ, плуг, культиватор болон бусад машинануудые заһабарилжа, тарилгадаа хүсэд бэлэн болгохо.

Хабарай тарилгын хүдэлмэри богонихон болзор соо, агротехникын заабариин ёһоор үнгэргэхэ. Тиихэдээ энэ жэлэй таатай эрхэ нүхэсэлнүүдые хэрэглэхэ — һайрамай уһа газартаа шэнгээжэ абаха шухала гээд бидэнэр ойлгожо байнабди.

Тарянай ургасын хойноһоо харууһа саг соонь эмхидхэхэ, энэ хүдэлмэри оньһожоруулха шухала, **пропашной ургамалнуудай** ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри бүримүһэн оньһожоруулха, тарялангые үтэгжүүлхэ, мүн нэмэлтэ тэжээл оруулха.

Богонихон болзор соо гээлтэ хороолтогүйгөөр ургасаяа хуряажа абаха.

Энэ зорилгоор колхоз, совхоз бүхэндэ жаткануудые холбохо түхеэрэлгэ хэебди, таряа хададаг агрегадуудые түргэн скоростёор ябуулая, Льговско туршалгын станциин жэшээгээр үбһэ сабшадаг косилкануудые горох хадахаар таарулан түхеэрэе. Хадагдаһан горох самоходно комбайнаар суглуулан хуряагдадаг юм.

Тарялангые шэнэ гуримаар хубаарилһанай ёһоор ерэхэ жэлэй тарилгада хүрэхэ хэмжээтэйгээр **паар ба намарай паар һайн шанартайгаар, эрхим болзорто хахалаад, тэрээнэй хойноһоо һайн харууһа эмхидхэхэ.**

Трактор, комбайн бүхэниие, мүн бусад машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, тэдээниие миин зогсоохогүй, тракторые хоёр халаанда хүдэлгэхэ, техническэ харууһа, хүдөө ажахын техникын заһабари хаһа саг соонь эмхидхэхэ. **Условно трактор бүхэнөөр 150 тонноһоо бага бэшэ тэжээлэй единицэ үйлэдбэрилхэ хэрэгтэй.**

Абаһан лэ продукци механизмуудай бүтээсын гол хэмжүүр болог.

Бидэнэрэй үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эдээниие хүнүүд, кадрнууд шиидхэхэ байна. Эгээл иимэһээ механизаторнуудые бэлэдхэн һургаха, түрүүшүүлэй дүй дүршэлдэ һургаха, тэрэниие дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди.

Энэ жэлэй хабарай тарилгада кадрнуудые, техникэ эрхим һайнаар бэлэдхэжэ байһан үльгэр жэшээнүүд манай республика дотор олон бии гээшэ. Баргажанай совхозой, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоз болон бусадай дүй дүршэлые дэмжэн дэлгэрүүлхээр юм.

Нүхэд инженернүүд болон технигүүд! Эдэнэрэй дүй дүршэл хэрэглэн, механизаторнуудые олоор бэлэдхэе, бүри энэ жэлдээ трактор бүхэниие хоёр халаанда хүдэлгэе.

Кукурузын, сахарай свёклын, ороохото болон бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса туйладаг республикын хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлдэ эгээл анхаралтайгаар хандажа, дары сагтань дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхэ, энэмнай хадаа, эдеэ хоолой зүйл ехэдхэхэ гол арга нүхэсэлнүүд мүн болоно. Тиимэһээ кукурузашан-механизатор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Радна Гонсоруновай, ажахын тоосоондо ороһон хонишодой оньһожоруулагдаһан бригадын бригадир, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цэнгэ Буянтуевай, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой тракторна бригадын бригадир Алексей Сороковиковой, Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой үнеэдые машинаар һаадаг мастер Вера Теслева болон бусад түрүүшүүлэй, тэрэшэлэн орон дотороо суурхаһан түрүүшүүл — Николай Мануковский, Александр Гиталов, Владимир Светличный, Заботинтоной бүлэ болон бусад замай залууршадай дүй дүршэлые механизатор бүхэн, мал ажал ба таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэ бүхэн шудалха ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Механизаторнуудай ажал зүбөөр эмхидхэхэ, түлэхэ гээшэ ехэ шухала хэрэг мүн. Республикын олон ажахынуудта газарые эзэн бусаар эдлэхэ ушар мүнөө болотор үзэгдэһөөр. Эдлүүриин газар тусхайта хүндэ даалгажа үгтэнэгүй, тэрэнь үнэндөө эзэгүй байна, үйлэдбэрие тусхай шэглэлтэй болгохо ба хамтадхан томодхохо хэрэг эмхидхэгдэнэгүй. Механизаторнуудай, поли дээрэ ажалладаг хүнүүдэй ажалай түлөөһэн центнер продукциин түлөө бэшэ, харин хэһэн хүдэлмэриинь хэмжээгээр түлэгдэнэ.

Тэжээл абаха, бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эзэн бусаар хандадаг ушар бии байһаар. Гэбэшье тэжээл бэлэдхэхэ талаар манай республикын, мүн бусад областьнуудай түрүү ажахынууд нилээд ехэ дүршэлтэй болонхой. Манай республикын эрхэ байдалда ажалай тоосоондо оруулагдаһан тусхай мэргэжэлэй комплексно бригадануудай байгуулагдаһан ушар яһала таарамжатай байна.

Нүхэд механизаторнууд, тракторна бригадануудай бригадирнууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд! Ажахын тоосоондо оруулагдаһан тусхай мэргэжэлэй комплексно бригадануудые өөһэдынгөө колхоз, совхозуудта оролдосотойгоор байгуулая, бригада бүхэниие газарай бодото эзэдынь болгоё, продукци абаһанайнь зэргээр механизаторнуудта ажалай түлөөһэ үгэдэг болое.

Мал ажал дээрэ бидэнэр, механизаторнууд, бага бэшэ хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй байнабди. Фермэнүүдтэхи хүдэлмэриие үргэлжэ дээрэнь, хүсэдөөр оньһожоруулжа, бар хүсэнэй ажалые тон бага болгожо шадахаар оньһожоруулга хэгдэхэ ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим хүдэлмэри оньһожоруулха гээшэ гарза ехэтэй, үрэ багатай байхаһаа гадна, ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлдэггүй гэжэ дүй дүршэл харуулжа үгөө.

Нүхэд механизаторнууд! Мал ажалдахи һү һаалиин хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар 1962 ондо малшадтай хамта ехэ хүдэлмэри хэе, энэ хадаа һү һаажа абаха технологическа онол аргые үндэһөөрнь хубилгаха байна. 180—200-һаа үсөөн бэшэ фермэдэ үнеэ һаадаг «Елочка» түхэлэй түхеэрэлгэнүүдые мүнөө жэлдэ тодхоё.

Малые бүлеэдхэһэн уһаар уһалха, силос болон бүдүүн тэжээл үгэхэ хүдэлмэри нэгэн доро оньһожоруулжа, бар хүсэ хэрэглэлгүе болоюулая, тэрэшэлэн гахайн фермэнүүдтэ тэжээл буйлуулха, гахайнуудые эдеэлүүлхэ, уһалха хүдэлмэри оньһожоруулая.

Хүдөө ажахы хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгаһанһаа уламжалан «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана.

Нүхэд, «Сельхозтехникын» хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд, механизаторнууд! Колхоз, совхозуудай механизаторнуудтай хамта нүүдэл автомастерскойнуудые хаһа саг соонь бэлэдхэе, тэдэниие мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр хангая, тракторнуудые, комбайнуудые, бусад техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгүүлэе. Техническэ харууһа хэхэ гуримуудые сахидаггүйшүүлтэй, машинануудта эзэн бусаар хандалгатай эрид шангаар тэмсэжэ, даалгагдаһан техникын түлөө, хүдэлмэриин хэмжээнэй, шанарай түлөө механизаторнуудай харюусалгые дээшэлүүлэе, агрегадуудта хүдэлхэдөө усалтахаар бэшэ эрхэ байдал бүхы колхоз, совхозуудта, бригада, отряд бүхэндэ бии болгоё.

Үндэр баян ургасын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл соносхоод байхадаа, энэ зорилго бэелүүлхын тулада бидэнэй зүгһөө ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха, эрдэм мэргэжэлээ зорюулха, үүсхэл эдэбхитэй байха хэрэгтэй гэжэ бидэнэр, республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, эли тодоор ойлгонобди.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэрие хүгжөөн дэбжээхэ ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ бүхы колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, республикын бүхы ажалшадай хүсэлэл оролдолгын зорюулагдаад байгаа һаа, эдэ зорилгонууд заатагүй дүүргэгдэхэ байна.

Хүдөө ажахые хүсэн түгэлдэрөөр дэбжээхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ оролсохыетнай уряалан, **нүхэд, республикын колхоз, совхозуудай механизаторнууд, агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд, бүхы колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд таанадта,** бидэнэр, механизаторнууд, республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, ханданабди.

Нүхэд, городой хүнүүд, хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд, эрдэмтэд таанадай олон юумэ хэхые хүдөөгэй ажалшад хүлеэжэ байна. Хүдөө нютагуудта шефскэ туһаламжа ехээр үзүүлэгты, колхоз, совхозуудай ажабайдалтай бүри һайн холбоотой болэгты!

Нүхэд механизаторнууд, колхознигууд, хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, городой ажалшад! Хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абаха хэрэгтэ, манай орондо коммунизм байгуулха шухалын шухала зорилго дүүргэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, онол шадабаряа, эрдэм мэргэжэлээ, зохёохы үүсхэл эдэбхеэ зорюулая.

Хүдөө ажахын механизаторнуудай республиканска зүблөөн дээрэ 1962 оной мартын 31-дэ баталагдан абтаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум урда тээнь гаргаһан шиидхэбэреэ хубилгаад, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиие апрелиин 23-да Москва городто зарлаха гэжэ тогтоогоо.

„Сельская новь" гэжэ газетын түрүүшын номер

УСТЬ-ЛАБИНСК. (Краснодарай хизаар), апрелиин 5. (ТАСС). Усть-Лабинска нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин дэргэдэ байгуулагдаһан район хоорондын «Сельская новь» гэжэ газетын түрүүшын номер мүнөөдэр гараа. Энэ газетэ хадаа партиин Краснодарай крайкомой болон крайгүйсэдкомой орган болоно.

Тус управлениин начальник, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Пахомовой статьягаар энэ газетэ эхилнэ. Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ органуудай ажал хүдэлмэриин түрүүшын алхамууд тухай энэ статья соогоо А. Пахомов хөөрэһэн байна.

Шэнэ экономическа районой ажалшадай абаһан уялгануудые газетэ түрүүшынгээ хуудаһанда толилоо. КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон полинууд ба фермэнүүдэй ажалшад орондоо 15 миллион пүүд ороохо таряа, 23 мянган тонно мяха, 67 мянган тонно һү, 40 миллион үндэгэ абажа үгэхэ юм. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо һурагтүй ехэ.

Хабарай полевой хүдэлмэридэ ябадаг механизаторнуудай ажал хүдэлмэриие газетэ үргэнөөр харуулаа.

ТЭЖЭЭЛТЭЙЛ ҺАА—МЯХА, ҺҮН ЕХЭЭР АБТАХА

Үдэр хоногой үнгэрхэ тума урин дулаан боложо, хабарай тарилгын халуун хаһа ойртоно. Эдэ үдэрнүүдтэ Мухаршэбэрэй колхоз, совхозуудта хабарай тарилгада бэлэдхэл түлэг дундаа ябана. Энэ талаар Суулгын совхозой механизаторнууд машина техникээ заһабарилжа, үрэһэ хүрэнгээ һайнаар сэбэрлэжэ, тарилгадаа түгэс бэлэн боложо байнхай.

Совхозой МТМ-эйн алишье цех бүхэндэ елэгэр хара хубсаһатай хүнүүд ехэл сүлөөгүйгөөр ажаллана. Тээ тэндэ зүүн урда булангахи моторой цехтэ ороходомнай трактористнар нүхэд Кушнарев Ласточкин хоёр заһагдаад байһан «ДТ-54» тракторай моторые хүйтөөр хүдэлгэжэ шалгажа байба. Тэдэнэй хажууда байһан совхозой главна инженер Д. Убашеевһээ: «Заһабарилга хэр ябажа байнаб» гэжэ асуухада:

— Юрэдөө һайрхажархихаар юун байхаб даа. Түсэбэй ёһоор 50 трактор заһабарилха һэмди. Энэ һүүлшын тракторай мотор шалгагдажа байна. Бэшэ жэжэ божо ажал яашаха һэм. Хүдөө ажахын бусад техникэ: плуг, сеялкэ, культиватор гэхэ мэтэнүүдые фермэнүүдтэ заһажа дүүргээбди, — гэбэ.

«Эрдэм» совхозой нүхэр Семеновой бригадынхидай хандалга бэшэгтэй танилсаа гүт гэжэ һурахада:

— Танилсаа даа. Хамтаараа уншаа һэмди. Ехэл һайн үүсхэл гаргаа. Бидэ тэдэнтэй мүрысэдэг гээшэбди. Һаяхан ошожо, хабарай тарилгада ямараар бэлдэжэ байһыень шалгаабди. Манайшье механизаторнууд тус хандалга бэшэгтэй танилсаад байхадаа, хүршэнэрһөө гээгдэхэгүйбди гээд ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлэн, апрелиин 1 болотор машина, техникээ заһабарилжа дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялга абаад, мүнөө хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна, — гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Байгша ондо совхоз газар тарялангаа шэнээр хубааралжа, ургаса багатай овёс, зелёнкын талмайе нилээд хорооожо, ургаса ехээр үгэдэг пропашной ургамалнуудые тарихань. Жэшээнь, 1200 га кукуруза, 50 га тэжээлэй бобы, 500 га горох, 150 га гэршүүхэ, 1050 га ячмень, малай тэжээлдэ 30 га сахарай свёкло гэхэ мэтые тариха юм. Ушар иимэһээ машина техникээ түгэс һайнаар бэлдэжэ үрдеэгүй байбал, бэрхэтэй бологдохо бшуу.

Тэжээлэй байгаал сагта мяхан, һүн байха. Тэжээлгүй һаа, мал үхэхэ, һү, мяхан байхагүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй мартда болоһон Пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ нүхэр Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглээ. Ниитынгээ һүрэг малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ абаха хэрэг хабарай тарилгые богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ хүдэлмэриһөө сүм дулдыдана. Энэ хэрэг механизаторнуудай гарта. Суулгын совхозой механизаторнууд энэ ёһо гуримые һайн ойлгоно.

Б. Жамбалов,
манай корр.

Варя Петрова, Валя Маковеева гэгшэд нарай тугалнуудые оролдосотой бэрхээр харууһалжа, «Коммунизм» колхоз соогоо, Мухаршэбэрэй аймаг дотороо мэдээжэ болонхой. Эдэнэр нёдондо тугалнуудайнгаа шэгнүүрые үдэр бүри дунда зэргээр 640 грамм нэмээһэн байбал, энэ үбэлжэлгын үедэ тэрэнээ 700 граммда хүргөө. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) В. Петрова, В. Маковеева.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Гүнзэгыгөөр шудалха, дэлгэрүүлхэ, бодотоор бэелүүлхэ!

(„Правдын" апрелиин 5-най түрүү бэшэг)

Эхэ ороной заха хизааргүй газар дайда дээгүүр КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тулада айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Гол экономическа зорилго— коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ арад зоной хүсэ зориг элсүүлэн зорюулха зуураа манай парти, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитет коммунис ёһоной ниитын харилсаануудые бии болгохо, шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлэн болбосоруулха зорилгодо партийна бүхы организацинуудай анхарал оролдолго хандуулха эрилтэ табина.

«Научна коммунизмын теориһоо үндэһэлэн зохёоһон манай программа дотор коммунис общество байгуулха эли тодо түсэб тодорхойлогдоһон байна. Коммунизм байгуулхын тулада иимэ юумэн хэрэгтэй гэжэ манай парти тоолоно: обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саг үргэлжэ хүгжөөхэ, арад зоной ажаһуудал бүри дэлгэр баян болгохо, үйлэдбэридэхи харилсаануудые нарижуулан һайжаруулха, манай ороной бүхы хүнүүдэй хүмүүжэл болбосоролой, ушар ёһо мэдэсын ургаха ябадал болоно. Эдэ бүгэдэ хадаа бултадаа бэе бэетээ нягта холбоотой, эдээнэй али нэгые хараадаа абахагүй гү, али дутуу сэгнэхэ болоо һаа, манай хамтын хэрэгтэ һаад тойбо татагдаха, коммунис байгуулалтын дабшасые удааруулжа болохо байна ха юм. Партиин тодорхойлһон асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ соёл сурталай хүдэлмэри айхабтар ехэ үүргэтэй. Энэншье ойлгосотой aaб даа. **«Обществын гэшүүдэй ушар ёһо мэдэсын дээгүүр байха тудам коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ, ажалай коммунис түхэл маягуудые, хүнүүдэй хоорондохи шэнэ харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэдэнэй зохёон байгуулхы эдэбхинь бүри хүсэдөөр ба үргэнөөр дэлгэрнэ, тиимэ болохолоороо, коммунизм байгуулгын зорилгонууд бүри хурдан түргэнөөр ба амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ»** гэжэ КПСС-эй Программа дотор хэлэгдэнэ гээд партиин ЦК-гэй мартын Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлээ һэн. КПСС-эй XXII съездын зааһанай ёһоор үзэл сурталай хүдэлмэри саашадань һайжаруулха, шангадхаха гээшэ партиин гол шухала зорилгонуудай нэгэн болоно, тэрэнэй бодото ажал ябуулгадахи амжалта туйлалтануудай шухала эрхэ нүхэсэлынь мүн болоно.

Арад зониие коммунис үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ үндэһэ һуури хадаа партиин шэнэ Программа болоно. **«Мүнөө үедэ соёл сурталай хүдэлмэридэхи гол зүйл юуб гэхэдэ, КПСС-эй Программые гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулха, коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлэй агууехэ түсэбөөр советскэ обществын ажалшадые зэбсэгжүүлхэ, партиин шэнэ Программые хэрэг дээрэнь бэелүүлгэдэ бүхы ажалшадые элсүүлхэ ябадал болоно»** гээд партиин XXII съездын резолюци дотор тэмдэглэгдэнэ.

Партиин XXII съездын һүүлээр КПСС-эй Программа, съездын баталан абаһан шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тулада эмхидхэлэй айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулха зуураа КПСС-эй Центральна Комитет соёл сурталай хүдэлмэридэ гол анхаралаа табиһан байна. Соёл сурталай асуудалаар бүхэсоюзна зүблөөн татагдаһан байна. Партиин шэнэ Программа ба съездын шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн ябуулха үзэл сурталай хүдэлмэриин асуудалнууд энээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, бодото хэмжээнүүд хараалагдаа юм. Һүүлээрнь уданшьегүй партиин Центральна Комитет дээдэ һургуулинуудай ниитын эрдэмэй кафедрануудые даагшанарай бүхэсоюзна зүблөө татаһан байна. Соёл сурталай асуудалнууд мүн партийна комитедүүдэй пленумүүд, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд дээгүүр дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ.

Эдэ бүгэдэ хадаа партиин программа, КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүд ба материалнуудые гүнзэгыгөөр тайлбарилха хэрэгтэ ехэ үүргэтэй байһаниинь мэдээтэй. Энэ хүдэлмэриин дэлисэ тухай иимэ тоо баримтанууд гэршэлэн харуулна. 20 миллионһоо үлүү хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенциин түлөөлэгшэд политическэ һуралсалда хабаадажа, марксистско-ленинскэ теори шудалжа байнхай. Украинада 4 миллионһоо үлүү хүн политическэ һуралсалда хабаадана, тэрэнэй 3,2 миллиониинь партийна бэшэ эдэбхитэд юм. Москвада, Ленинградта, Свердловско болон бусад областьнууд ба республикануудта соёл сурталай хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа байна. Гэтэр энэ хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ түрүүшын лэ алхам хэгдэбэ гээшэ. Партиин XXII съездын шиидхэбэринүүд соёл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха эрилтэ табина.

Һүүлэй үедэ хэгдэһэн шалгалта Минскэ областной партийна организациин соёл сурталай хүдэлмэридэхи ехэ дутагдалнуудые элирүүлбэ. Эдээнэй гол зүйлынь юуб? Нэн түрүүн политическэ хүдэлмэри, партиин съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилха, шудалха хүдэлмэри зарим районуудта муугаар, юрэнхыгөөр, промышленность, хүдөө ажахын, соёл культурын байгуулалтын бодото зорилгонуудтай холбоогүйгөөр ябуулагдана. Политическэ һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэ алдуу дутуунуудай гаргагдаһанай гэмээр олон коммунистнууд марксистско-ленинскэ теори ёһотоор шудалнагүй. Лекционно пропагандада партиин Программа, XXII съездын шиидхэбэринүүдые ажалша олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд гарана. Партиин Минскэ обком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг, партиин олон райкомууд политическэ һуралсалай хэшээлнүүдэй, лекци ба элидхэлнүүдэй удхые саг үргэлжэ хинан шалганагүй, теориин шухала шухала асуудалнуудые молхи мохоогоор, заримдаа буруугааршье тайлбарилдаг ушарые обёоронгүй гарана.

Ажабайдалһаа таһаранги байха, хурса хурса асуудалнуудта сэхэ харюусахагүй ябадал, ёһо тэдыгээр хандаха, хооһоор тайлбарилхые оролдохо ушар — эгээл эдэ бүгэдэнь политическэ хүдэлмэридэхи үни удаанай байһан дутагдалнууд бусадшье партийна организацинуудта үзэгдэнэ. Эмхидхэлэй хүдэлмэриһөө соёл сурталые таһарангяар ябуулха ушар усадхагдаадүй байһаар. Партиин Программа, съездын материалнуудые, КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые ойлгуулан тайлбарилха хүдэлмэриие гансахан соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд ябуулха бэшэ, харин партийна эдэбхитэд, бүхы коммунистнууд, нэн түрүүн партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд ябуулха үүргэтэй.

КПСС-эй XXII съезд, шэнэ Программа соёл сурталай хүдэлмэриин дэлгэрэнгы ба тодо һонор хараа түсэб зохёожо, партийна организацинуудые зэбсэгжүүлээ гээшэ. Коммунизмын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэ, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ гол шухала шэглэл юуб гэбэл: совет обществын бүхы ажалшадые марксистско-ленинскэ, научна үзэл бодолтой болгон хүмүүжүүлхэ, коммунис ёһо заншал бии болгохо, хүнэй оюун бодолдохи, ёһо заншалдахи капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха, буржуазна үзэл бодолой нүлөөнтэй эрид шанга тэмсэл ябуулха. Ажал хүдэлмэридөө коммунис ёһоор хандадаг болохоор обществын бүхы гэшүүдые болбосоруулха гээшые парти хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шухалань гэжэ тоолоно. Ажал үйлэдбэридөө туйлаһан бодото дүнгүүд, ажалшадай эдэбхи үүсхэлэй бадаран ургаха, ажахы болон соёл культурын байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ гээшэ үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шухала хэмжүүр болохо байна.

Мүнөө үедэ соёл сурталай хүдэлмэриин бүхы арга зэмсэгүүдые: пропаганда, агитаци, хэблэл, радио, телевидени, кино, соёлой эмхи зургаануудые илангаяа эдэбхитэй болгон хэрэглэхэ шухала. Ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд хэблэлэй үмэнэ табигданхай. Һүүлэй үедэ партиин Программа, XXII съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ анхаралаа һуладуулһан газетэнүүдэй хүдэлмэриие түргэнөөр заһаха шухала.

Соёл сурталай хүдэлмэри хадаа партийна организацинуудай ажал-ябуулгадахи эгээл харюусалгатай, эгээл орёо бэрхэ участогуудай нэгэн болоно. Партиин Программа, XXII съездын шиидхэбэринүүдые гүн гүнзэгыгөөр шудалха, олониитын дунда идхан дэлгэрүүлхэ, тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ гээшэ партийна организаци бүхэнэй, коммунист бүхэнэй гол шухала зорилго мүн.

«Правда» газетэдэ үдэр бүхэндэ бэшэгүүд олоор ерэдэг юм. Мартын 26-да редакци 2600 гаран бэшэгүүдые абаһан байна. Бэшэгэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ Е. В. Андреева ажаллажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУДТА ЗОРИГЖУУЛНА

Баргажанай Бархан нютагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин агитаторнууд КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй материалнуудые һайнаар тайлбарилжа үгэнэ. Харюусалгатай партийна даабаряа илангаяа агитаторнууд Дынсыма Санжиева, Анна Бартанова, Цыпилма Ринчинова болон бусад һайнаар дүүргэнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин агитаторнууд Митап Цыремпилов, Любовь Жалсараева, Мария Будаева гэгшэд малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, тэдэниие ажалай амжалтада зорюулна. Тиин Баянголой малшад шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ абаһан уялгануудаа муу бэшээр дүүргэжэ байнхай. Үүлтэртэ нэгэдэхи фермын тугалшан, коммунис ажалай ударник Хандама Базарова даалгагдаһан 40 гаран тугалнуудайнгаа толгой бүриинь шэгнүүр үдэртөө 700—800 граммаар нэмээнэ. Мал ажал дээрэ олон жэлдэ хүдэлһэн тугалшан, коммунис ажалай ударник Дарья Буодиевна Пирмаева ажалдаа баһал һайн амжалтануудые туйлана.

«Аймагай түрүү һаалишан» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн залуу һаалишан, ВЛКСМ-эй гэшүүн Елизавета Содномова эрхим һайнаар хүдэлжэ байна. Үнгэрөөшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2321 литр һү һааһан юм. Мүнөө жэлэй январь, февраль һарануудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 150—160 литр һү һаагаа. Колхозой түрүү һаалишад З. З. Донсоронова, Е. Б. Гармаева, Е. Д. Ринчинова, З. Б. Абгадеева гэгшэд нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500—3000 литр һааһан юм. Энэ жэлдэ бүришье эршэтэй оролдосотойгоор хүдэлжэ байнад.

Партиингаа Центральна Комитедэй мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр урмашан, Баргажанай аймагай малшад хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохын түлөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байнад. Энээндэнь тэндэхи агитаторнуудай үүргэ бага бэшэ.

С. Балдуев.

— Зай, хэрэг ямар бэ, Алексей Кириллович?—гэжэ машинын шофер Андрей Алексеев өөрынгөө нүхэр, мод[о]... шинын жолоошон Митрофановта хандаба.

— Бараг даа, мүнөөдэр энэ жэлэй эхинһээ хойшо 80... 14000 тоннокилометр гүйлгэжэ хүсөөбэб гэбэ. Энэ хо... Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой эрхим хүдэлмэриш... даабариа ходол үлүүлэн, һаадгүйгөөр дүүргэдэг. ЗУ... нүхэд А. Алексеев (зүүн гарһаа) А. Митрофанов хоер... һээ бусаад, хөөрэлдэжэ байна.

А. Ма...

АЖАЛАЙ ВАХТА...

КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой олон мянган хүдэлмэришэд ажалай шэнэ амжалтануудые туйлахын тула социалис мүрысөө улам эршэмтэйгээр дэлгэрүүлнэ.

Завод дээрэ гол хүдэлмэриин хажуугаар электровоз, тепловозуудые заһабарилдаг болохо талаар ехэхэн бэлэдхэл хэгдэнэ. Үйлэдбэриин технологи шэнээр зохёогдожо...
Заводой олон х...
шэд электровоз, те...
дые заһабарилжа...
ороной бусад пр...
нуудта ошожо, ...
ажал хүдэлмэритэ...
сажа ерэбэ. Тэдэн...
электро-машинын ...
хеэрэлгэнүүдые ...
элдэб хэрэгсэлнүү...
дэжэ эхилээ.

Мүнөө ПВЗ-гэй...
һайндэрэй хүндэл...
лай вахтада жагса...
уялгануудые абан...

Д. Ц...

Эрхим очерк, рассказ бэшэхэ литературна конкурс соносхогдобо

КПСС-эй ЦК-гэй «Агитатор» журналай редакци агитатор тухай эрхим очерк, рассказ бэшэхэ конкурс соносхобо.

Журналай редакци хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэ, уран зохёолшодто, журналистнуудта, бүхы уншагшадта хандажа, энэ конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадахыень уряална.

Эрхим очерк, рассказуудые бэшэһэнэй түлөө иимэ шангууд тогтоогдонхой:

300 түхэригэй нэгэдэхи нэгэ шан; 200 түхэригэй хоёрдохи хоер шан; 100 түхэригэй гурбадахи гурбан шан; энэ конкурс 1962 оной ноябриин 1 хүрэтэр үргэлжэлхэ.

(ТАСС).

Бурят хэлээ зүб... үгүүлхэ шуха[л]...

Ямаршье хэлэндэ үгээ зүбөөр үгүүлхэ, тэрэ хэлээ баяжуулха, арюун сэбэр, хонгёо ходорхой болгохо хэрэгтэ зүбөөр үгүүлхэшье, бэшэхэшье гээшэ тон шухала байдагынь элитэ бэзэ. Үрдань соёл болбосоролгүй байхадаа, манай үбгэ эсэгэнэр хэлээ эбдэхэгүйн тула зүбөөр үгүүлхые өөһэдөө хэрэгсээдэггүй байхаһаа гадна, бишыхан хүүгэдэйнгээ һая хэлэндэ орожо ябахада, тэдэнэрээ эрхэлүүлэн һагад юумэнүүдтэ ондоо нэрэ үгэжэ байжа, һарюу бурюу, орёо энеэдэ...
байһан гээшэ. Ж...
мээгээ эди даа...
уугаад орхи, мөө...
бэ гэхэ мэтээр х...
шад бэлэй. Энэн...
хүүгэдые хэлэндэ...
эхилээд, үгээ зү...
һураха ябадалда...
лодог байгаа бшу...
бага хүүгэдэй эх...
бөөр үгүүлүүлхэ, ...
бөөр нугалха хэр...
багаар табигдана...

Һаяхан уран зо...
хэр Улзытуевай ...
зорюулһан шэнэ ...
хэдэн шүлэг «Бу...
зэтэ толилһон б...
«Дуудай», «Мөө...
дай», «Шуушы», ...
жэ шүлэгүүд оро...
хёолшо эдэ шүлэ...
наһанай хүүгэд...
гээшэб? Хэлэндэ...
һан хүүгэдтэ гү, ...
ороодүй хүүгэдтэ...
гуулиин наһанай ...
гү гээд уншагшад...
на. Хүүгэдтэ зор...
лэг хадань, баг...
соогоо уншаха ...
даа. Теэд «дуудай...
рин, «мөөдэй» ...
«маадай» гээшэ ...
шы» гээшэ ямаан...
тайлбарилан орш...
но ха. Манай ху...
табан хушуу ма...
тоб тодоор мэдэ...
хэлэндэ орожо э...
дэб машина бол...
зэбсэгүүдэй нэр...
үгүүлжэ, нэрлэжэ...
Дуудай гэжэ шү...
дай унаһан аха...
эхилнэ. Теэд аха...
ерэбэ гэжэ һана...
юм. Мүн уран зо...
дэйгөө бүүр-бүү...
«шугы соогуур ...
шуудагархан шу...
гээд «Шуушы» гэ...
гөө развязка х...
хан амитан ...
гээд үхибүүд е...
дахал даа. Энэ...
тай үхибүүдэй н...
хүдэлгэмэ зохёо...
гэдтэ хэрэгтэйл ...
хёолшодһоо хэлэ...
хурса найруулга...
удхатай, мүнөө ...
далтай холбоото...
леэгдэнэ гээшэ. ...
мэриин, коммун...
мүүжэлэй асууд...
бэшэгдэдэгынь г...

Уран зохёолш...
линуудта ерэжэ...
һуралсал ба аж...
тэйнь танилса...
һаань, һайн аа...
Мүнөө урданай...
гуулиин байда...
байдагынь гомд...

Н. ...
габ...

Хажэнга...

АЖАЛШАДЫЕ МУХАР ҺҮЗЭГҺӨӨ СҮЛӨӨГӨӨР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ГЭЭШЭ ОЛОНИИТЫН ХЭРЭГ

Хуушан байдалай хог үлэгдэлнүүдһээ сүлөөрэлгэдэнь ажалшадта туһалха арюун зорилго Коммунистическэ парти урдаа табина. Мухар һүзэг — тиимэ үлэгдэлнүүдэй нэгэн болоно. Манай орон дотор суртал-хүмүүжүүлгын айхабтар ехэ хүдэлмэриин ябуулагдаһанай ашаар совет - зоной нилээд олониинь ямаршье шажанда шүтэхэеэ болинхой. Гэхэ зуура, үшөөл олохон хүнүүд мунхаг байдалай үлэгдэлһөө—мухар һүзэгһөө сүлөөрөөдүй, шажанай мананда төөриһөөр. Энэ хорото үлэгдэл зарим хүнүүдэй бэлиг шадабаряа бадаруулха ябадалдань һаад ушаруулна.

Ажалшадые мухар һүзэгһөө хагасуулан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, үнэндөө һүнэһэ һүлдэшье,—сухабаадиин оронишье, аюус тамашье, бурхан ба шүдхэршье гэжэ байхагүй, харин лама ба бөөнэр лэ бидэниие, мүн бусад гээгдэнги хүнүүдые мэхэлнэ гэһэн ойлгомжо һүзэгтэнэй ухаан сэдьхэлдэнь нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэ,— манай парти онсо анхарал хандуулдаг. Тиимэһээ «Шажанай номнолой хоротой хуурмагые шэнжэлхы ухаанай үндэһөөр хододоо элирүүлхэ, байгаалиин хүсые тайлбарилжа шадахагүй байһанһаа, социальна дарлалтын нүлөөндэ ороһонһоо, эрдэм болбосоролгүй байһанһаа урдань бии болоһон мухар һүзэгэй тон буруу тэсэмгэйгээр тайлбарилха шухала» гэжэ КПСС-эй Программа соо заагдана.

Энэ зорилго шиидхэхын тулада бурхан шажанай буруугые эрдэм ухаанай үндэһөөр тайлбарилха, мухар һүзэгэй таралгые, илангаяа үхибүүд болон дунда наһатанай дунда таралгые зайсуулха шухала гэжэ Н. С. Хрущев КПСС-эй XXII съезд дээрэ хэлээ һэн. Энэ хүдэлмэри манайда тон дутамагаар ябуулагдадаг, багахан бүлэг лекторнүүд-атеистнүүд лэ энээндэ хабаададаг байна. Тэдэнэр лекци уншадаг, асуудал-харюугай үдэшэнүүдые үнгэргэлгэдэ хабаададаг байһаар. Эдэнэй тооньшье үсөөн, тэрээнһээ гадна ажалшадые материалис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ зорилго ганса лекторнүүдэй шиидхэжэ амжахагүйнь элитэ. Энэ зорилго — бүхы олониитын хэрэг мүн.

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр шажанда эсэргүү эрдэм ухаанай пропаганда хэхэ гэһэн асуудалтай бүхэсоюзна зүблөөн үнгэрэгшэ февраль һара соо Москвада болоо. Тэндэ хэгдэһэн элидхэлнүүд, хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд дотор шажанда эсэргүү хүдэлмэриин нютаг нютагта ямараар ябуулагдажа байһанай олон жэшээ дурдагдаа. Жэшээлэн хэлэбэл, Москва хотын Куйбышевска район дотор шажанда эсэргүү эрдэм ухаанай пропаганда эмхидхэхэ совет нютагай олониитын түлөөлэгшэдһөө бүридүүлэгдэн партиин райкомой дэргэдэ байгуулагданхай, тэрээндэ шадамар бэрхэ пропагандистнууд мүн лэ хабаадана. Энэ совет шажанда эсэргүү элдэб хэмжээ-ябуулга бэелүүлгэдэнь КПСС-эй райкомдо туһалдаг, ниитын эмхинүүдые, багшанар, медицинын хүдэлмэрилэгшэд болон бусад интеллигентнэрые өөрынгөө хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулдаг байна.

Бичурын аймагта энэ хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухай бэшэг манай газетэдэ һаяшаг толилогдоо һэн. Партиин райком шажанда эсэргүү пропаганда һайжаруулха асуудалда анхарал ехээр хандуулдаг болоо. Тэндэхи колхозууд, совхозуудай партийна эхин организацинууд шажанда эсэргүү пропагандын асуудалые ходо зүбшэн хэлсэжэ байдаг. Һүзэгтэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа хүн бүхэнтэй тусхайлан хөөрэлдэнэ. Тиигэһэнэйнь ашаар олохон колхознигууд (тэрэ тоодо Бага-Куналей тосхондо) өөһэдын дура хүсэлөөр бурхануудаа гаргажа хаяһан, шажанай һайндэрнүүдые тэмдэглэхээ болиһон байха юм. Гэбэшье энэ хүдэлмэриин далайса үшөөл дутамаг байһаар.

Коммунистнууд болбол бурхангүйшүүл байхаһаа гадна, шажанда эсэргүү дайшалхы пропагандистнууд байха ёһотой гэһэн КПСС-эй шэнэ Уставай эрилтэ айхабтар шухала удхашанартай. Гэхэ зуура зарим коммунистнууд мүнөө болотор гэртээ иконууд, бурхануудые тахижа байдаг, шажанай һайндэр болон элдэб ёһололнуудта хабаададаг байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Иимэ үзэгдэл болон баримтанууд тэсэшэгүй. Бурхан шажантай тэмсэдэггүй хүн коммунистын үндэр нэрэ зүүхэ эрхэгүй, партиин гэшүүнэй нэрые гутааха, партийна организациингаа хүндые бууруулха, бурхан шажанда эсэргүү хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ һаад тойбо татаха байна. Коммунист бүхэн, тэрэнэй бүлэнь бурханда мүргэдэггүй, шүдхэртэ этигэдэггүй, шажанай ямаршье һайндэр, ёһололдо хабаададаггүй, эдэбхитэ бурхангүйшүүл байха уялгатай.

Бурхан шажанай хорото номнолые шэнжэлхы ухаанай үндэһөөр элишэлэн тайлбарилха хүдэлмэри хододоо үргэнөөр ябуулха хэрэгтэ олониитые — комсомол, профсоюзууд, эхэнэрнүүдэй соведүүд, депутадууд, пенсионернүүд болон бусадые хабаадуулха шухала. Имагтал лектор-атеистнууд бэшэ, харин бултадаа хүн бүхэндэ, илангаяа үхибүүдтэ ба обществодо мухар һүзэгэй хоро хохидолтой байһыень элишэлэн тэмсэхэ ёһотойбди.

Комсомолой, профсоюзай эмхинүүдэй, эхэнэрнүүдэй соведэй, һургуулиин, клубуудай түлөөлэгшэдһөө бүридүүлэн, мүн нютагай пропагандистнуудые оруулалсан, шажанда эсэргүү тэмсэлэй соведүүдые парткомуудай, партийна бюронуудай дэргэдэ эмхидхэдэг һайн дүй дүршэлые хаа хаанагүй хэрэглэхээр.

Шажанда эсэргүү хүдэлмэриие тусхай мэргэжэлтэй хүнүүд лэ ябуулха юм гэжэ зариман ойлгодог. Энэнь буруу. Манай партиин политикые ойлгодог, эрдэм шажан хоёрой эбсэшэгүй харшые ойлгодог хүн бүхэн бурхан шажанда эсэргүү хөөрэлдөө хэжэ шадаха, хэхэ ёһотой байһаниинь элитэ.

Һүзэгтэй хүниие шажанай мананһаа хахасуулхын тулада ехэхэн оролдолго гаргаха— магад нэгэ-хоёршье, дүрбэ-табашье бэшэ, бүри олон хөөрэлдөө хэхэ, тиихэдээ хүнүүдые зүб замда оруулхын тула ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй.

Тиимэ болохолоороо, бурхан шажанда эсэргүү хүдэлмэриие политическэ болон шэнжэлхы ухаанай эрдэм дэлгэрүүлдэг бүлгэмдэ, гансал лекторнүүд-атеистнүүдтэ хабаатай шэнгээр һанадаг тон буруу ойлгомжые эсэслэн болюулха шухала. Хүн тушаа, тэрэнэй зүб үзэл бодолтой, шажанай мухар һүзэгһөө сүлөө, сэдьхэл бодолоор сэбэр байха тушаань оролдохо гээшэ манай ниитын эмхинүүдэй, коммунизм байгуулгада эдэбхитэйгээр, оролдосотойгоор хабаададаг бүхы хүнүүдэй хүндэтэ хэрэг болоно.

Н. МИРОНОВ.

Политическэ болон шэнжэлхы ухаанай эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна бүлгэмэй Бурядтахи отделениин дэргэдэхи атеизмын хэлтэсэй хүтэлбэрилэгшэ.

...н зохёолшодой суглаанhаа

...и Улан-Удэдэ ухибуудэй уран зохёолой конференци болоо. ...дтэ зорюулагдаhан мунөөнэй уран зохёол, тэрэнэй саа...гжэлтын зорилгонууд тухай» Гунга Чимитов элидхэл хээ. ...нцидэ гансашье уран зохёолшод бэшэ, мун советскэ, худэлмэрилэгшэд болон багшанар эдэбхитэйгээр хабаа... хуугэдтэ зорюулагдаhан бурят уран зохёолнуудые зубшэн

...ибуудтэ зорюулагдаhан бурят уран зохёол hуулэй жэл...ала хугжэн hалбаржа, hонирхолтой шулэг, дуунууд, по...и рассказуудаар олошороо. Цэдэн Галсановай «Балшар ...ргажанаархин», Цырен-Дулма Дондоковагай «Майн сэ...hэн шулэгуудэй согсолборинууд, Шираб Нимбуевай «Зол... гэжэ ульгэрнууд, Дашарабдан Батожабайн «Багшашни гэжэ повесть, Виссарион Бильдушкиновай бишыхан рас...ир уншагшадай халуун анхарал хандууланхай. Г. Чи...дхэл соогоо залуу поэт Дондок Улзытуевай «Гуурhанай ...уса» гэhэн багашуулда зорюулагдаhан шулэгуудэй сог... дурсаагуй. Энэнь харамтайшаг байна, яахадааб гэхэдэ, ...вай ухибуудтэ зорюулhан шулэгууд уран hайханайнгаа ...н шанартай ба ёhото поэзиин шэнжэтэй.

... хамта, прозоор найруулагдаhан зохёолнуудаар тон ...бди. Манай уран зохёолшод мунөө сагай темээр хуугэ...уудые бэшэнэгуй,— гээд Е. Баранникова тэмдэглээ.

...рим манай зохёолшод хуугэдтэ зорюулhан ном бэшэлгые ...г гэжэ тоолодог байна. Би тэдэниие ехэ эндуурнэ ха гэ...б. Иимэрхуу нухэдтэ шулэгшэ Ц. Будаев хамаатай. Тэ...олон хэлбэри маягайнгаа талаар тон hула шулэгуудые ...ай ном болгожо хэблуулдэг. Ц .Будаевай зохёолнууд поэ...хаалгуй, уян нугалбаригуй, модохи мохоо хэлээр бэ... байдаг. Ухибуудтэ зорюулhан шулэгуудые найруулха...өөрынгөө творчестводо шанга эрилтэ табиха зэргэтэй,— ... зохёолшо Д. Хилтухин мэдуулбэ.

...ай республикада пионернуудэй газетын гарадаггуй ...нь гайхалтай. Тэрэнэй бии болобол, эдир уетэн шэнэ, шэ...нуудтай, өөрынгөө ажабайдал, hуралсалай hонинуудтай ... аргатай болохо hэн. Энэ асуудалые ВЛКСМ-эй обком ... оролдоногуй,— гээд залуу поэт А. Мангатханов шуум...

...мой хэблэл ухибуудтэ зорюулагдаhан зохёолнуудые муу ...гаар шэмэглэнэ. Элдэб унгын шэрэнуудээр зурагдаhан ...зурагууд угы. Номой хуудаhануудые шэмэглэхэдэ гансал ... хэрэглэгдэнэ,— гэжэ Ч. Дарибазарон тэмдэглээ.

... сагай асари ехэ хубилалта, эрдэм техникын хугжэлтэ ...бууд эй уншаха номууд бурят уран зохёолдо бии боложо ... hаа, хоморшог. Манай олонхи зохёолшод тон жэжэ темэ...тэ зорюулhан номуудые найруулна. Саашадаа дэлисэеэ ... уран hайханай ундэр шанар шэнжэтэй, удха тугэс дуу, ...лэг, рассказуудые ухибуудтэ олоор зорюулха шухала. ... хурдан ухаатай манай багашуул — коммунизмын ерээ...гашад уран зохёолшо аха нухэдhөө шэмэг hайхан зу..., мэргэн бодолто юрөөлтэй шэнэ номуудай дэбтэрнуудые ... байна.

Даши ДАМБАЕВ.

Газараа зубөөр уhалжа hураха саг ерээ

Мунөө худөөгэй ажалшадай халуун худэлмэриин хаhа—хабарай тарилга улам ойртожо байна. Энэ жэлэймнай хабар урда урдынхиhаа ондоо, илангаяа ехэ харюусалгатай хабар гээшэ. Партиингаа XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй табиhан асари ехэ зорилгонуудые бэелуулжэ эхилhэн туруушымнай хабар ха юм.

Байгша ондо колхоз, совхоз бухэн газар тарялангай хубааралгые шэнээр, зуб гуримаар табижа, ороохо тарянай болон бусад ургамалнуудай баян ургаса абахын тулөө хэзээ хэзээнэйхиhээ оролдосотойгоор тэмсэжэ эхилээ.

УhАЛЖА ШАДАБАЛ, УРГАСА АБТАХА

Нэн туруун тарялангай газарhаа баян ургаса абахын тулөө тэрэнээ hайнаар утэгжуулхэ, зубөөр элдуурилхэ, хаhа сагтань эрхим шанартайгаар тариха хэрэгтэй гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Гадна газараа оролдосотойгоор уhалха, шииг нойто элбэгээр хурьhэндэ бариха ябадал тон шухала бшуу. Худөө ажахын ургамалнуудай тогтууритай hайн ургаса ходол абажа байхын тула газараа зубөөр уhалха тухай партиин XXII съезд дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ hэн. Унэхөөрөө манай эндэхи хура бороо бага ородог, гандуу уларилтай нютагуудта газарай хурьhэндэ шииг нойто элбэгээр бариха, тэрэниие hайнаар уhалха гээшэ буришье hаа ехэ удхашанартай.

Ороохо тарянай урэhэ хурэнгын хурьhэн соо hайнаар дэбтэжэ, турган ургахынь тула газараа 18—20 процент шиигтэй байлгаха хэрэгтэй гэжэ агроном бухэн hайн мэдэхэ зэргэтэй. Теэд манай республикын олонхи аймагуудта хабарай тарилгын урда тээ газарай хурьhэнэй шииг нойтон 8—10 процентhээ дээшэ болодоггуй. Эгээл тиимэhээ хуурай шахуу хурьhэндэ таригдаhан ороохон тон удаан ургана, энээнhээ боложо, hуулэй hуулдэ ургасаншье бага байна ха юм.

Урэhээ ёhотойл шииг нойто элбэгтэй хурьhэндэ473 тарижа, hайнаар ургуулха гэбэл, хабарай тарилгын урда тээ газартаа hайрам тогтоожо, гол мурэнэй уhа хаажа, hайнаар уhалха хэрэгтэй бшуу. Энээнэй ашаар тарялангай, мун сабшалангайшье ургаса 1,5—2 дахин дээшэлдэг байна.

Бурядай худөө ажахын станциингидай туршалга хэжэ, шэнжэлжэ узэhэнэй ёhоор хабарай тарилгын урда тээ газараа зубөөр уhалаад байбал, ажахы бухэндэ ундэр баян ургаса абаха арга боломжо гуйсэд бии. Жэшээнь, хабарай тарилгын урда тээ шабарлиг, уhа шэнгээсэ муутай хурьhэтэй газарай га бухэндэ 600—700 кубометр уhа табиха хэрэгтэй. Харин элhэлиг, хунгэн шоройтой hаань, гектарай 400—500 кубометр уhан хурэхэ. Хэрбээ энээнhээ ехэдээ hаа, ургамалда тон туhатай хурьhэтэй эгээл урэжэлтэй бодосуудыень угаажа, угы болгожорхижо магад. Энээнhээ баhал ургасань бага болохо бшуу. Зарим газарые улуусэ ехээр уhалхада дороhоонь уhан гараад, тэндээ намаг налхи болошодог.

ТАРЯАЛАН УhАЛХА ТУХАЙ

Республикын колхоз, совхозуудта тарялан, сабшалан hайнаар уhалха арга боломжо яhала бии. Теэд олонхи ажахынууд энээнээ аша урэ ехэтэйгээр, зубөөр хэрэглэжэ шаданагуй. Мунөө ехэнхидээ hайрамай гу, али гол мурэнэй уhа хаагаад, газараа уhалаабди гэжэ тэрэнээ тарялан, сабшалан дээгуурээ миил зундэнь урадхуулжархидаг. Тиигэхэдэнь зарим доро хонхор газарта уhан ехэ сугларaад, харин добо дошо газарынь оройдоо хуурай улэшэдэг ха юм. Механизаторнууд дооро газарайнгаа хурьhэнэй хатахые хулеэжэ, унэтэ сагаа гээхэ баатай болоно. Энэ уедэ дээрэ газарайнь хурьhэн хабарай hалхи, наранда бури хуурай болотороо хаташана. Тиимэhээ дооро хонхор газарта ургасын хаhа сагтаа гарахадань, хуурай добо газарайхинь ехээр хожомдодог.

Энээн дээрэhээ харахада муугаар, хаа хаанагуй жэгдэ бэшээр уhалагдаhанhаа боложо, ургасашье биратай абтанагуй гээшэ. Уhалууриин аша урэ ехэтэй байхын тула газараа туруун тэгшэлхэ, ундэр добо дошыень дээрэhээнь абажа, набтар болгохо, дан ехэ хонхор болоhон байгаа hаань, шорой хаяжа угэхэ хэрэгтэй. Нэгэ газараа дан олон хоногто таhалгаряагуй уhалжа болохогуй. Хунуудые олоор табяад, уhалууриин худэлмэриие удэр hунигуй ябуулжа, нэгэ участогые 3—5 хоногой туршада уhалжа дуургэхэ ёhотой.

Манай эндэ тарянай газар хоёр ондоо аргаар уhалдаг гээшэ. **Нэгэдэхинь,** тарялан дээгуурээ хайша хайшань багахан зурлаа, hубаг канавануудые гаргаад, тэрээн руугаа уhаяа табидаг. Хадатай ташалан газарта уhанай доошоо урдашахагуйн тула, хундэлэн hубаг канавануудые олоор татаха шухала. Зурлаа, hубагуудаар урдаhан уhанайнгаа иишэ тиишэ зубөөр таража, газартаа hайнаар шэнгэхын тула уhалууршад тусхай хабтагай абажа ябаад, тэрээгээрээ уhыень хаажа хажуу тээшэнь гаргадаг. Нэгэ хун хоёр тээшээ ябаад, зэргэлээ хоёр канавын уhа хаажа болохо байна. Газараа уhалжа хусэд дуургээд, зурлаа hубагуудаа тэгшэлжэ элдуурилдэг. Тариха уедөө тэндээ дахин багахан зурлаа канавануудые иишэ тиишэнь гаргажа угөөд, hуулдэнь ургасын гараhан хойно тэрээн руугаа уhа табижа, уhалхада болохо.

Хоёрдохи аргань ямар юм гэхэдэ. тракторaар татаhан бороздануудые хэрэглэжэ, тэрээгээр уhа гаргаад, газараа уhалхада таарамжатай. Илангаяа квадратно-гнездовой, ургэн зуруудтайгаар тариhан ургасые энэ аргаар уhалдаг юм.

САБШАЛАН ШАДАЖА УhАЛХА

Хабар сабшалан ямар болзорто, хайшан гэжэ уhалхада эгээл таарамжатай гээшэб? Манай эндэ сабшалан ехэнхидээ ногооной бултайжа захалхаhаа урдахана, апрелиин 10—20-доор уhалжа эхилдэг байна.

Хэрбээ хабар эртэ сабшалан уhалаа hаа, уhаяа хэтэрхы ехээр урадхуулжа болохогуй. Яахадааб гэхэдэ, хусэтэйгөөр урдаhан уhан газарта унаhан убhэ ногооной урэhые угаажа абашадаг ха юм. Гадна hубаг канавынгаа эрье, hабыешье эбдэдэг бшуу. Зарим ажахынуудта сабшалангаа уhалаабди гэжэ тэндээ хэдэн суудхэ соо уhаяа табяад орхижорхидог. Энэ тон буруу. Нэгэ газарые 12 часhаа улуу саг соо уhалжа болохогуй. Сабшалангай хурьhэн улуусэ ехээр нороо дэбтээ hаа, намаг болоод, ногоонойнь ургаса, тэрэнэйнь шанаршье хараа байса муудадаг байна. Туруун сабшалан дээрэ гаргагдаhан наг шэбхээ жэгдээр тараагаад, уhалхада ехэ hайн. Нэгэдэхеэр, уhан шэбхээ шэнгэруулжэ, шэмэ шууhыень хурьhэндэ зохидоор оруулна. Хоёрдохеор, уhаниншье нэгэ жэгдээр урдажа, газартаа шэнгэнэ.

Хэнэйшье мэдэhээр энэ жэлдэ саhан хаа хаанагуй ехэ оронхой. hуулэй уедэ убэр майла газарай саhан хайлажа, хада губөө руу hайрам ехээр урдажа эхилээ. Энээниие нэгэшье хии талаар алдангуй тогтоожо, хаажа, тарялан, сабшалангаа уhалха шухала болоно.

hайрам тогтоохо арга олон. Колхоз, совхозуудта гол тулэб hайрамай уhые хаалта хэжэ, тэрэнээ хэрэгтэй газар руугаа урадхуулдаг байха юм. Тэдэнэр туруун гол горходhоо гараhан hубаг канавануудай эхиндэ hаднаг, hургаагуудые хадхажа, дээрэhээнь бургааhа, hолоомо, наг шэбхэ обоолдог. Тиигэжэ хэhэн хаалтануудтань уhан тогтоод, хажуу тээшээ гараhан hубаг канава руу урдажа эхилнэ ха юм.

Хада губөө, ташалан газарай саhан хайлахадаа абаhаар доошоо тогтон торонгуй урдашадаг гээшэ. Тэрэниие тогтоожо, газартань шэнгээхын тула юу хэхэ ёhотойб? Доошоо налуу газарай тарялан дээрэхи саhые тракторай хундэ каток гу, али хамууурaар хундэлэн хахалжа угэнэ. Хамуурай хоёр тээгуур хашагдажа обоорhон саhа, шоройдо hайрам тогтоод, газартаа шэнгэхэ ушартай.

Тарялан, сабшалан дээрэ hайрам тогтоохоhоо эхилээд, гол горходой уhа хаажа, газараа hайнаар уhалжа шадаа hаамнай, ган гасуур аюултай бэшэ. Мун ороохо тарянай, убhэ ногооной болон бусад ургамалнуудай ундэр баян ургаса абажа, урдаа табиhан зорилгонуудаа эрхимээр дуургэхэмнай лабтай.

Н. Хребтов,
С. Бадмаев,
Бурядай худөө ажахын туршалгын станциин научна худэлмэрилэгшэд.

Республикын колхоз, совхозууд болон управлэнинуудтэ тарялан, кукурузын газарта, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха худэлмэриин ябаса тухай

1962 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

Колхозууд болон управленинууд	Бухыдөө тарялан дээрэ гаргаhаниинь (тонноор)	Тэрэ тоодо кукурузын газарта гаргагдаhаниинь (тусэбэй дуургэлтэ процентээр)	Бухыдөө сабшалан дээрэ гаргагдаhаниинь (тонноор)
Заиграйн	7775	33	3990
Мухаршэбэрэй	17010	21	1642
Сэлэнгын	16771	22	7078
Тарбагатайн	17103	29	263
Бухыдөө Улан-Удын аймаг хоорондын управлениин колхозуудта	58659	24	12973
Байкало-Кударын	150	—	—
Баргажанай	5976	13	2515
Кабанскын	60	—	—
Ахын	—	—	5630
Прибайкалиин	2470	12	—
Хойто-Байгалай	455	—	—
Тунхэнэй	16267	31	8559
Бухыдөө Кабанскын аймаг хоорондын управлениин колхозуудта	25378	19	16704
Бичурын	38956	39	2762
Зэдын	24465	32	3409
Закаменай	7845	32	6242
Кяхтын	7543	10	1272
Бухыдөө Кяхтын аймаг хоорондын управлениин колхозуудта	78799	28	13685
Баунтын	420	—	—
Яруунын	328	3	68
Бухыдөө Хориин аймаг хоорондын управлениин колхозуудта	748	3	68
СОВХОЗУУД БОЛОН УПРАВЛЕНИ:			
Онохойн	14975	22	1837
Суулгын	6500	43	2000
«Эрдэм»	3444	17	—
Сэлэнгын	4229	17	194
Бухыдөө Улан-Удын аймаг хоорондын управлениин совхозуудта	29148	23	4031
Оймурай	2602	9	—
Шергинскэ	2705	18	—
Баргажанай	13598	23	167
Дэрээнэй	2366	24	3764
Курумканай	3801	18	6264
Байгалай	6810	40	—
Кабанскын	5278	16	—
Саянай	10829	70	3924
Бухыдөө Кабанскын аймаг хоорондын управлениин совхозуудта	47989	27	14119
Бичурын	16019	15	3582
Охин-Булагай	5544	17	1003
Борьёогой	7104	41	—
«Октябрьский»	4676	17	—
Кяхтын	2743	13	—
Кударын	5284	28	95
Погранична	1846	8	—
Бухыдөө Кяхтын аймаг хоорондын управлениин совхозуудта	43216	20	4680
Яруунын	2299	—	400
Исингын	800	—	—
«Комсомольский»	100	—	500
Нарhатын	245	—	2006
Анаагай	5083	21	1141
Хэжэнгын	2184	10	1242
Удын	4074	18	491
Хурьбын	3035	—	631
Чесанын	872	5	614
Бухыдөө Хориин аймаг хоорондын управлениин совхозуудта	18692	16	7025

...агай Орлигой дунда hургуулиин багша Я. Д. Дамбаева хуугэдтэ бата бэхи, гунзэгы эрдэм ...hоо ехэтэ оролдон ажаллана, hуулэй жэлнуудтэ ехэ амжалта туйлажа бухы нухэд соо...н магтуулна. Зураг дээрэ: багша Я. Д. Дамбаева классайнгаа ухибуудтэ hонирхолтой уран ... уншан угэжэ байна.

П. ЖУЖАЕВАЙ фото.

...угэдэй уран шулэг— ...муужуулхы зэбсэг

...агай оршон тогто... 40 гаран жэлэй тур... Бурядай уран ...шэтэйгээр хугжэн ... арадайнгаа ажа...урса тодоор, унэн ...улха талаар манай ...шодой горьтой ...лаhые 1959 ондо ... болоhон искусство ...урын декада дээрэ ...эгдээ бэлэй. Угуу... зужэг найруулга ... шулэглэлнай ай... hалбаржа, нилээд ... Манай литерату... ...сама зуйл юуб ...уудэй уран зохёол ... байна.

...мад уран зохёол... Намсараев, Бавасан ...о Базарон, Цокто ...он бусад бага... анхарал хандуул... ...й уран зохёол ... туухэтэй. Мунөө ...ууд Х. Намсарае... ...е, Б. Абидуевай ..., Б. Базароной ...удые, Ц. Номтоо...удые hонирхон ...ан дээрээ ухаа, ...ол дээрээ бодол ...аг.

x x x

...най уран зохёол ... амта hаяхан лэ ...ан, хонгор ури... ... оршон тойро...нхеэ hонирхон хаража эхилhэн, ушөө бурилдөөгуйхэн сэдьхэл зурхэтэй балшар жаахан хуугэдтэ зорюулагдана гээшэ. Тиимэhээ манай ухибуудэй уран зохёол багашуулые бодото хун болохоор хумуужуулхэ, байгаали юртэмсын алибаа узэгдэлтэй танилсуулха, хун зоной арюун hайхан абари зангые, унэн сэхэ ябадалые, сагаан сэдьхэлые дамжуулха, муу муухай аашада, hэбхи хунгэн занда тэсэшэгуйгөөр, ажал худэлмэридэ, эрдэм номдо дуратайгаар hургаха уургэ дуургэхэ байна. Жаахан ухибуудтэ бэшэдэг зохёолшодой умэнэ табигдадат иимэ, hанахада эгээлэй, тодо зорилгые мэдээд байхадаа, ухибуудтэ шулэг бэшээд орхихо гээшэ бэлэн хэрэг гэжэ зариман бододог. Ухибуудые ажалда бэрхэ болохоор хумуужуулхэм гээд, зарим зохёолшод ажал тухай hонирхолтой хурсаар, уран шадабаритайгаар бэшэхынгээ орондо, ажалай ашаг туhа тухай хэлэhэн хуурай номнол уншажа гарадаг байха юм. Аятай зохид жэшээ харуулан, hайн хэрэг уйлын туhатайе зураглахынгаа орондо hайн гээшэ юуб, муу гээшэ юуб гээд юухэ нөөхэгуй заабари заашаха зариман байдаг. Энэмнай ехэ зохидгуй хэрэг болоно. Жаахан ухибуудтэ бэшэгдэhэн зохёол айхабтар уран хурса, бэлиг тугэлдэр байха зэргэтэй.

Манай уран зохёолшод ухибуудые хумуужуулхэ зорилгоёо бэелуулхын тулада ямар зохёол байгууланхайб гээд хаража узэе. Нэн туруун hуулэй уедэ урагшатай hайнаар ажаллажа байгаа поэдуудэй уран бутээл дээрэ тогтоё.

Мэдээжэ поэт Шираб Нимбуев жаахан ухибуудтэ зорюулhан номуудые унихэнэй бэшэдэг. Ямар наhанай ухибуудтэ зорюулhанаа поэт hайн мэдэдэг тула зохёолоо тэдэнэйнгээ ухаанайнь, ойлгосынь хирээр тааруулжа, тоб гэмээр бэшэдэг hайтай. Жаахан Хандахан тухай улхөө шулэгыень уншанабди. Тэрэ басаганда хамаг юумэн хуу hонирхолтой байна, юундэб гэхэдэ, тэрэ оройдоол хоёр наhатайхан, дэлхэй дайдын юумэнтэй hаял танилсажа байна ха юм. Бороогой орохые Хандахан туруушынхиеэ харана.

Аадар шааян
Адхарна,
Ханда гайхан
Харана:
«Энэнь юрэдөө
Юуниинь гээшэб?
Хэниинь хаанаhаа
Адхаа гээшэб...».
Газаа тээшээ
Тэгуулнэ.
Гараа уудээр
Гаргана.
Альгынь
Аадар норгоно.
Хандахан
Хаража жаргана.

Угышье hаа, Хандаханай гайхалтай нааданхай олоhон тухай шулэг hанаандаа оруулая. Басаган наадажа байтараа ялагар мулигэр эреэхэн нюргатай, горохын хахадтал тобхор бэетэй сохо олоод, нааданхай гэжэ hанаа ха юм. Тэрэнь гуйгөөд, гэшхуурэй забhар руу орошохо юм. Ухибуудтэ иигэжэ бэшэхэдээ, Ш. Нимбуев оройдоо хажуу тээhээ адаглан хаража, хуйтөөр энеэжэ байнагуй, харин жаахан героинитаяа хамта тэрэ амиды нааданхайе хаража гайхана, hонирхоно, баярлана гэжэ мэдэгдэнэ. Поэдэй ухибуудтэ бэшэhэн «Елкын дэргэдэ», «Эрхые hуранхаар, бэрхые hура» гэжэ номууд соо дандаа иимэ hонин шулэгууд оронхой.

Иигэжэ манай ахамад поэт Шираб Нимбуев ойлгосотой тодо, уран хурса шулэгөөрөө жаахан ухибуудэй ехэ болон ургахада, оршон тойроноо мэдэжэ ойлгожо абахадань туhална.

Поэт Цырен-Базар Бадмаев ухибуудэй поэт гэжэ нэршэхэл ёhоороо нэршээ юм. Ехэшуулдэ зорюулагдаhан зохёол бэшэхынгээ хажуугаар Ц. Бадмаев гол творчествоёо ухибуудэй литературада хандуулдаг юм. Худөө нютагай нэлэнхы ургэн тала газарта тоогуй олон адуу малай дунда турэhэн хун хадаа Ц. Бадмаев гол тулэб хони мал тухайда, тарян, ногоон тухайда бэшэдэг.

Тиихэдэ ехэ олон зохид образуудые поэт харуулланхай. Дэгэд хөөрэжэрхидэг Зандраа, hубэлгэн бэрхэ Дарима, ажалай эмээр аргалуулhан Эрдэни, убэлэй хуйтэндэ сана, коньkиhaа hаладаггуй, зундаа уhанда шунгажа бэеэ хатуужуулдаг, убшэлхые мэдэхэгуй спортсмен хубуун, муу сэгнэлтэ абажархиhан Банзаров гэдэг харюусалгата обогтой хубуун, ямаршье юумэ урлажа шадаха дархан хубуун Абида.

Цырен-Базар Бадмаев «Эхир хубууд» гэжэ ном хэблэбэ. Энэ ном соонь 17 шулэг оронхой. Урда тээнь бэшэhэн «Хабарай тусэбууд», «Дарима бэлэг» гэжэ номуудhаань тус номынь нилээд hайн байна. Поэт уран шулэгөө гунзэгыгөөр, айхабтар хурсаар бэшэдэг болоо. Зохёолойнь темэ hураггуй ургэн болонхой.

hуулэй уедэ поэт Дамба Жалсараев эли байса ургаа. Туруушынь «Удын эрьедэ» гэhэн ном hула байгаа hаа, тэрэнэй hуулээр бэшэгдэhэн «Дуунэртээ хөөрэлдөөн», «Булжамуур» гэжэ hайн номуудынь жаахан уншагшадые баясуулаа бэлэй. 1960 ондо хэблэгдэhэн «Баярмаагай одон» гэжэ ном поэдэй ехэхэн амжалта гэжэ сэгнэхэ шухала. Тэрэ ном соо ороhон Д. Жалсараевай шэнэ шулэгууд ухибуудые хухеэхэ, энеэлгэхэ хусэтэй байhаараа онсо илгарна.

«Холо харалган» гэжэ богонихон шулэг жэшээ болгон харуулая.

Тумэн холо бодолтой.
Тугаллаха унеэндээ
Уhаар дуурэн хунэг
Урдань асараад угэбэ.
«Хэрэг бухэн хэлсээтэй,
Хэшэгым абаад мөөдэй,
hуөөр дуурэн хунэг
hөөргэнь намда бусаахаш» гэбэ.

Энэ оройдоо 8 мур шулэг соо ухамай бэрхэ хубуунэй дурэ гаража ерэнэ бэшэ гу?

Дамба Жалсараев зарим шог шулэгуудээ ульгэрэй маягтайгаар, ехэ гуймгэ зохидоор бэшэнэ. «Эмээл морито hаамагар» гэжэ шог шулэг илангаяа hонирхолтой.

hуулэй жэлнуудтэ манай поэдуудэй ухибуудтэ бэшэhэн номууд ондоо хото городуудаар олоор хэблэгдэдэг, суурхадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, элитэ поэт Данри Хилтухинай хуугэдэй номууд Эрхуу, Новосибирск, Москва хотонуудта

(Тугэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Хатуухан бодолго байбашье hаань,
Харюуень зубөөр гаргабал хаб...

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Хүүгэдэй уран шүлэг— хүмүүжүүлхы зэбсэг

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

хэдэн олон хэһэгээр гараһан байна. Данри Хилтухин наһажаал поэдүүдэй нэгэн юм. Ехэшүүлдэ зорюулһан хэдэ хэдэн шүлэг, поэмэнүүдые, повесть, рассказуудые бэшэхынгээ хажуугаар Данри Хилтухин залуугай халуун охитойгоор үхибүүдтэ шүлэг зохёодог. Поэдэй шүлэгүүд дандаа богонихон хэмжүүртэй, уншахада гүймгэ хурдан, гүнзэгы удхатай байдаг. «Хани басагад» гэжэ шүлэг соогоо шаргаар һолжоржо наадажа байһан Оксана Дулсан хоёроор дамжуулан, украин бурят хоёр арадай таһаршагүй аха дүүгэй хани нүхэсэлые удхалан харуулжа шадана. Үхибүүдтэ ажалай амта танюулха зорилгоор «Мохоо хайша» гэһэн шоглойхон шүлэг бэшээдхинэ.

Д. Хилтухин түрэл байгаалидаа түрбэлгүй дуратай, айхабтар зүбөөр, уран һайханаар зураглажа шададаг.

Гэбэшье Д. Хилтухинай үхибүүдтэ бэшэһэн шүлэгүүд тоогойнгоо талаар үсөөн гэжэ шүүмжэлхээр байна. Юуб гэхэдэ, жэл бүри ном хэблэхэдээ, мүнөөхил толилһон хэдэн шүлэгөө дахин дахин тунхаглажа байдаг юм.

Бэлигтэй поэтесса Цырен-Дулма Дондокова нёдондо жэлдэ «Майн сэсэгүүд» гэһэн үхибүүдэй ном хэблүүлээ һэн. Энэ ном соогоо Коммунис парти тухай, Ленин тухай, ажалша бэрхэ үхибүүд тухай зориг-жолтойгоор бэшэнэ, байгаалиингаа арюун һайхан дүрэ шарайе магтана. Зүгөөр «Майн сэсэгүүд» гэжэ ном соо оруулагдаһан дүшөөд шүлэг булта һайнууд бэшэ. Зарим шүлэгынь ута унжагай, һонигүй болохоо һанана. Хаа-яа автор үхибүүдые муу бү байгты, һайн болгты гээд сэхэ заагаадшье абана. Тиибэшье энэ ном соо нилээд олон уран мэргэн шүлэг бии. «Дэб-дэбхэн Сэндэмэхэн», «Шүүр-Нибшүүр», «Затагар хүүхлэ» болон бусад шүлэгүүдые үхибүүд ехэ дуратайгаар уншадаг ёһотой. «Дэб-дэбхэн Сэндэмэхэн» гэжэ шүлэг илангаяа һайн. Жаахан Сэндэмэхэнэй наадажа байһаниинь нюдэндэ харагдаһандал, дэбхэрһэниинь, ооһор эршэгэнүүлһэниинь шэхэндэ дуулдаһандал болоно.

Республикымнай бэлигтэ поэт Цэдэн Галсанов бүри гуша гаран—дүшөөд ондо үхибүүдэй шүлэг, дуунуудые али олоор бэшэдэг бэлэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ Ц. Галсановай «Балшар жаахан баргажанаархин» гэжэ номые Бургиз гоёор хэблээ. «Манай үхибүүд иимээр ургажа байгаа» гэжэ поэт шүлэгөөрөө харуулна. Нээрээшье, балшар жаахан баргажанаархин һүбэлгэн дорюун, хурса мэргэн, ухаатай сэсэн, анхаралтай энхэргэн, омог хүсэтэй, баатар зоригтой байна гэжэ эдэ үлхэмэл шүлэгүүдые уншаад мэдэнэбди. Эдир жаахан баргажанаархин ажалша бэрхэнүүд, моришод, санашад, конькишад, шатаршад гэжэ алдаршанхай.

Уран зохёолшо Чимит Цыдендамбаев «Банзаровай лагбан» гэжэ һонин ном бүри 1948 ондо үхибүүдтэ бэшээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо поэт үхибүүдтэ ходо бэшэдэг. «Алтан үлгы» гэһэн уран һайханай дүүрэн шэнжэтэй һонин поэмыень үхибүүд тон ехэ дуратайгаар угтаа һэмнай. Тиихэдэ «Бурядай угалзанууд» гэһэн номынь үхибүүдэйшье, ехэшье хүнүүдэй хабархан уншаха зохёол болоно. Энэ ном соо Ч. Цыдендамбаевай бэлиг дүүрэн хабаараа харагдаа һэн.

Мүнөө поэт үхибүүдтэ зорюулһан пьесэнүүдые бэшэжэ, куклын театр бэлдэжэ байнхай.

Арсалан Жамбалон 1953 ондо «Лагерьта», 1956 ондо «Хонишон хүбүүн» гэжэ нилээд зохид, бодото байдалые яһала зүбөөр харуулһан поэмэнүүдые бэшэһэн аад, хожомойнгоо «Одохонууд» гэжэ ном соо дандаа балар шүлэгүүдые хэблээ. Поэтическэ тодо образууд үсөөн, шүлэгынь һонигүй, энеэдэтэй болоногүй. Миин лэ болоһон ушарые тоолоһон, хараһан юумэеэ дамжуулһан удхатай болошоно. Харин энэ жэлдэ хэблэһэн «Дурамбай—хурса нюдэн» гэжэ ном соогоо ехэ һонин поэмэ, зохид шүлэгүүдые хэблээ. Энэнь һайшаалтай. Тиихэдэ Андрей Мангатхановай «Чаасай хөөрөөн», «Атомоход» гэһэн номууд соо ёһотойгоор үхибүүдэй сэдьхэл хүдэлгэхөөр, урмашуулхаар, хүхеэхээр, энеэлгэхээр шүлэгүүд тон үсөөн даа.

Саашадаа поэдүүднай зохёол дээрээ нэтэрүүгээр хүдэлмэрилжэ, шэнэ һайн зохёолнуудаараа үхибүүдые баярлуулха бээз гэжэ хүлеэнэбди.

Үхибүүдтэ үшөө залуу багшанар Ц. Дондогой, Б. Цырэндэлэгэй, З. Гомбожабай, В. Будажабай гэгшэд яһала оролдожо бэшэнэ.

Юрэнхыдөө манай үхибүүдэй поэзиин зохёолнууд тоогойнгоо талаар олошоржо, ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ зорилгые яһала бэелүүлжэ байнхай.

Гэбэшье манай үхибүүдэй зохёолшодой абажа бэшэдэг темэ тон өөдэгүй байна. Бидэнэр ямар бэ даа нэгэ һайн юумэ хэжэрхиһэн, сэсэн үгэ хэлэжэрхиһэн үхибүүдые тойроод, шог зугаата үбгэ зураглаад, таба зургаан хушуу малаа дурдаад дүүрэшэнэбди. Харин тиихэдэ орон соомнай, дэлхэй дээрэ боложо байһан үйлэ хэрэг тухай үхибүүдтэ юундэ хөөрэжэ үгэнэгүйбибди?

1961 оной апрелиин 12-то манай Эхэ ороной эрэлхэг зоригтой хүбүүн Юрий Гагарин дэлхэй дээрэ эгээ түрүүшынхеэ замбуулин руу ниидээ һэн. Энэ манай бүхы үхибүүдэй мартахагүй үдэр болоо бэлэйл.

Уданшьегүй, августын 6-да герой космонавт Герман Титов сүүдхэһээ дээшэ замбуулинаар ниидэжэ, 17 дахин газарай бүмбэрсэгые орёогоод бусаа һэмнай.

Энээн тухай үхибүүдтэ һонирхолтой гоё ном юундэ хэншье бэшэнэгүйб?

Үгы һаа манай шуумар баатар уһан сэрэгшэ хүбүүдэй Номгон далайн шэрүүн абари зантай 49 хоног соо тулалдаад, эрэлхэг зоригоороо диилэһэн тухай юундэ хэншье үхибүүдтэ бэшээгүйб?

Гутамшаг колониализмын гэнжэһээ сүлөөржэ байһан Африкын арадуудай тэмсэл харуулһан, Конго тухай, эрэлхэг конголез арадай баатар догмогто Патрис Лумумба тухай зохёол бэшэхэдэ юундэ болохогүйб?

Үгышье һаа Бурят оронойнгоо баатар мэргэшүүл тухай бэшэхэдэ яанаб? Манай иигэжэ мүнөө энхэ мэндэ элүүр бэе бэелжэ, коммунизм тээшэ алхалжа ябахын түлөө сагаантантай, Семенов болон Унгернын бандатай тэмсэһэн манай улаан партизанууд тухай, Гитлерэй зэрлиг эзэрхэгшэдтэй баатар мэргээр тулалдаһан сэрэгшэд тухай үхибүүдэй хабархан уншаха номууд юундэ үгыб?

Тиихэдэ манай мүнөөнэй байдал харуулһан, ажал хүдэлмэридэ, ажабайдалда нэбтэрэн ороһон шэнэ коммунис ёһо тухай, ажалай коммунис бригада тухай, ажахын тоосоон тухай, арад зондоо суурхаһан кукурузашад, хонишод тухай шүлэглэмэл номуудые үхибүүдтэ зорюулан юундэ бэшэнэгүйбибди?

Манай үхибүүдэй поэдүүд эдэ бүхы асуудалнуудые ойрын сагта шиидхэхэ ёһотой.

ГУНГА ЧИМИТОВ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СҮҮДТЭ

Гэмтэ ябадал хэжэ байһан бүлэг хүнүүдэй хэрэгые РСФСР-эй Верховно Сүүд Пятигорск городто хаража үзэбэ. Энэ бүлэг хүнүүд колхоз, совхозуудай ороо һо таряа тушаахадань буруугаар шэгнэжэ, зорюута шиигтэй болгожо, сортыень доошолуулжа, ороо һо таряа абадаг Минераловодско пунктһаа туйлай ехэ шэниисэ, бусад ороо һо таряа удаан сагай туршада үбэршэлһэн байна.

Мельзаводоуправлениин директор байһан Суперека, ороо һо таряа абадаг пунктын директор байһан Абакумов, зарим лаборантнууд, нягталан тоолодог хүдэлмэрилэгшэд, кладовщигууд болон бусад гэмтэ ябадал эрхилдэг бүлэгтэ хабаададаг байгаа.

Тушаалаа хуули бусаар хэрэглэжэ, урдань сүүдлүүлһэн Малый гэгшэ энэ бүлэгые толгойлһон юм. Танилай эрхээр тээрмэдэ ороо һо таряа тушаажа абадаг харюусалгата ажалтай болоод, ороо һо таряа ехээр үлүү гаргаһан байна. Тиигээд тэрээнээ худалдадаг байба.

50 мянга тухай түхэриг (шэнэ мүнгөөр), нөөсэлгын кассануудта хэгдэһэн 22 мянга гаран түхэриг, 9100 түхэригэй урьһаламжын гурбан процентын облигацинууд, гүрэнэй зөөри зөөшэ үбэршэлжэ олоһон 32 мянга гаран түхэригэй элдэб зөөри гансахан Малый гэдэгэй гэрһээ олдоо.

«Тусгаар аюултай гэмтэ хэрэгүүдтэй бүри шангаар тэмсэхэ тухай» 1961 оной майн 5-да гараһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай үндэһөөр, Малый гэдэгэй хэһэн гэмэй тусгаар аюултай байһыень хараада абажа, РСФСР-эй Верховно Сүүд М. И. Малый гэгшын бүхы зөөри зөөшые гүрэнэй мэдэлдэ абаад, тэрэниие буудан алаха шиидхэбэри гаргаба.

Сүүдлэгдэһэн Малый зэмыемни хүнгэрүүлыт гэжэ гуйлта бариһан байха юм.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум гуйлтыень хаража үзөөд, тэрэниие зүбшөөбэгүй.

Энэ гэмтэ хэрэгтэ хабаадаһан бусад хүнүүд удаан саг соо эрхэеэ хаһагдахаар сүүдлэгдээ.

Бэлэдхэлэй, эдеэ хоолой промышленностиин асуудалнуудые хүтэлбэрилэн ябуулдаг Ставрополиин хизаарай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд кадрнуудые шэлэн табиха талаар ехэ дутагдалнуудтай байба. Мүн ехэ зөөри зөөшэ харюусалгадаа абаад байһан хүнүүдэй ажал хүдэлмэри ёһотойгоор хинан шалгагдадаггүй байһан болоно бшуу. Иимэ гэмтэ ябадал бүлэг хүнүүдэй гаргахада таарамжатай эрхэ байдал тэндэ бии байгаа. Тиимэһээ зарим хүнүүдэй гэм хэхэгүйн түлөө тусхай хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Ставрополиин хизаарай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдэдэ анхаралаа табиха ушартай гэжэ РСФСР-эй Верховно Сүүд тэмдэглэбэ.

Улан-Удэ хэлнэ, харуулна

Мүнөөдэрэй телевидениин программа

18.00— «Һурагшадай уран һайханай бүлгэмэй харалгаһаа» гэжэ үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.30— «Молодец, Анита» гэһэн уран һайханай фильм. 19.50—«Съездын хүндэлэлдэ» гэжэ залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 20.00—«Приезжайте в Копанку» гэһэн телеочерк. 20.10—«Огни нашей рампы» гэжэ уран һайханай дамжуулга. 20.40—Искусствын мастернуудай концерт.

Саг агаарай

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улан-Удэ городто үглөөгүүр 6—8 градус хүйтэн, үдэртөө 1—3 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Апрелиин 8—9-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор бага зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө 8—10 градус хүйтэн, үдэртөө 3—8 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Л. Бурцева,
дежурна синоптик.

БУРЯТ ҮНЭН
4-дэхи нюур

Хилын саанаһаа

Гизенгые сүлөөлхэ эрилтэ хэнэ

БУХАРЕСТ, апрелиин 5. (ТАСС). Бүхы дэлхэйн хүн зонтой хамта Румыниин олониитэ Лумумбын хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ Антуан Гизенгын ами наһанда аюул тохёолдоод байһанда ехээр һанаата болоно.

Гадаадын оронуудай монополинууд Конгодо хуушанай хяраал эзэрхэжэ байха гэһэн, саашадаашье Конгын арадые колониальна богоолшолгодо байлгаха һэдэлгэ гаргана. Энэ хорото хэрэгээ бэелүүлхын түлөө Конгын арадай түрүү үзэлтэй ажал-ябуулагшадые хүн зонһоо холодхохо гү, али алаха хюдаха гэһэн һаналтай. Эдэ зэрлиг муухай хэрэгүүдтэ Гизенга эсэргүүсэн тэмсэдэг байгаа гэжэ «Скынтейя» газетэ бэшэнэ. Гизенгые үгы хэхэ зорилготой хорото аашыень сэхэ шууд буруушаажа, Антуан Гизенгые дары сүлөөлхэ эрилтэ Конгын арадай нүхэдүүд табина гээд газетэ үргэлжэлүүлнэ.

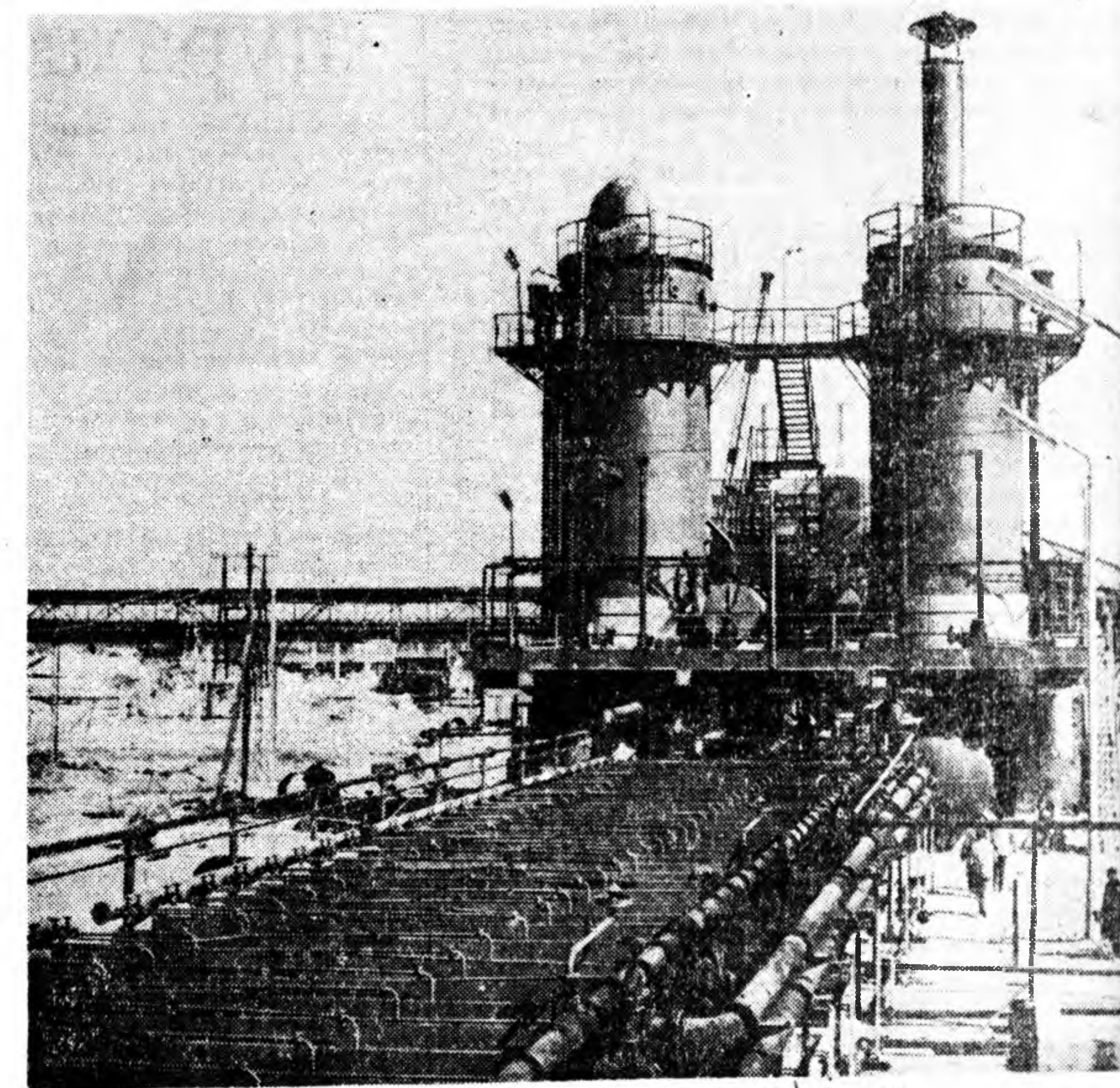

Польшын Арадай ... серээр эгээ баян ор... гэнниинь юм. Вислы... шадар, Тарнобжег ... миллион тонно сер... олдонхой. Мүнөө т... нобжег-сера» гэдэг... томо комбинат ... байна. 1965 оной ... комбинат хүсэдөөр ... да оруулагдаха. З... серно кислотагай за...

ТАСС-эй фот...

ЖЕНЕВЭДЭХИ ХЭЛСЭЭНҮҮД ТУХАЙ

ЖЕНЕВА, апрелиин 5. ТАСС-эй тусхай корреспондент А. Кислов мэдээсэнэ:

Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнүүдһээ бүридэһэн Комитет мүнөөдэр ажаллабагүй. 18 гүрэнүүдһээ бүридэдэг Комитедэй уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха зорилготойгоор бии болгоһон нэмэлтэ комитедэй хоёрдохи заседани болобо. Энэ нэмэлтэ комитедтэ Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ хабаадажа байһан бүхы делегацинуудай түлөөлэгшэд ороно.

Болгариин түлөөлэгшэ М. Тарабанов заседанида түрүүлэгшээр һуугаа. Дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ Советскэ Союзай делегациин оруулһан декларациин проект комитедэй үзэмжэдэ табигданхай.

СССР-эй, США-гэй, Италиин, Румыниин, Польшын, Канадын, Бразилиин, Англиин, Индиин, Нигериин түлөөлэгшэд мүнөөдэр тэндэ үгэ хэлэбэ.

Дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо гээшые зүбшэн хэлсэгдэхэ эгээ шухала хэмжээнүүдэй нэгэн болгожо, комитедэй хүдэлмэриин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха үүсхэл һайшаалтай. Дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо асуудал шиидхэхэ гээшэ эндэ табигдаһан зорилготой хүсэдөөр тааралдана. Тиигэжэ уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, гүрэнүүдэй хоорондоо этигэлсэдэг болохо ябадалые бэхижүүлхэ, бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха хэрэг шиидхэхэдэ туһа нэмэри болохоор хэмжээнүүдые зохёохо, баталха хэрэгтэй болоно гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ В. А. Зорин мэдүүлбэ.

Дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо асуудал уласхоорондын элдэб органуудта зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. ООН-эй Генеральна Ассамблейн II сессидэ 1947 оной ноябриин 3-да энэ асуудалаар тусхай резолюци баталагдаһан юм гээд В. А. Зорин үргэлжэлүүлбэ.

Гэбэшье зарим оронууд ООН-эй Уставые тооногүй. Харин дайн байлдаа хэхэ пропагандые хориһон Генеральна Ассамблейн тусхай шиидхэбэри бодотоор бэелүүлэгдэнэгүй. Гэхэтэй хамта дайн байлдаан заатагүй болохо гээд зарим оронуудай хэблэлдэ тунхаглагдана, радио, телевиденеэр дамжуулагдана.

Советскэ Союзтай, эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэй дайлалдаха тухай зарим оронуудта уряалагдадаг байна бшуу. Тэдэнэр гүрэнүүдэй хоорондохи зүрилдөөн бүхэнниие улам һүжэрөөхэ, «хүйтэн дай» ехэдхэхэ зорилго табина.

Эб найрамдалда аюултай уряануудые хэдэг хүнүүд хуулиин ёһоор харюусалгада хабаадуулагданагүй.

Баруун Германида, зарим бусадшье оронуудта үһөө мэеэгээ абаха дай эхилхэ пропаганда хэгдэнэ.

Колониализмын хорото хойшолонгууд үшөөл усадхагдаагүй байһаар гэжэ нүхэр Зорин үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Тиимэһээ колониальна дээрмэдэлгэ хэхэ номнолые хорихо ёһотойбди. Колониальна оронуудта, арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай ООН-эй Генеральна Ассамблейн түүхэтэ декларациие бүхы оронуудай правительствонууд хүтэлбэри болгохо ушартай. Бэеэ даанхай байдалтай болохо харгыда ороһон арадуудта эсэргүүгээр тэмсэхэ ябадал хоригдохо ёһотой. Энэ хадаа Анголын, Алжирай, Конгын, Кубын, Лаосай, Урда Вьетнамай болон бусад зарим оронуудай арадуудта хабаатай.

Багахан, соносхогдоогүй дай үүсхэхэ тухай пропаганда һүүлэй үедэ хэгдэдэг болоо. Түүхын дүй дүршэлһөө хаража үзэхэдэ, иимэ багахан дайн заримдаа ехэ, дэлхэйн дайн болошодог байна.

Зүгөөр дайн байлдаа хэхэ дуратай хүнүүд алаха, хюдаха гэһэн уряагаа һанаһанаа хэлэхэ эрхэ сүлөө гэһэншүүгээр тайлбарилдаг. Энэмнай дан ехээр хэтэршэһэн ушар болоно.

Дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихын түлөө тодорхой хэмжээнүүдые хараалха шухала гэжэ В. А. Зорин һанамжалба. Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнүүдһээ бүридэдэг Комитедэй гэшүүд дайн байлдаа хэхэ пропагандые хориһон декларация баталха ушартай гээд нүхэр Зорин дурадхаба.

Удаалуулан «Дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо декларациин» проектые Советскэ Союзай түлөөлэгшэ уншажа үгэбэ.

США-гэй түлөөлэгшэ А. Дин үгэ абажа, энэ асуудалаар уласхоорондын шэнэ декларацинуудые ябаһанай хэрэггүй гээд США-гэй правительство тоолоно гэжэ мэдүүлбэ. Зарим хүнүүдэй, партинуудай гү, али нэгэдэлнүүдэй һанал бодолоо сүлөөтэ ёһоор хэлэхэ эрхые хаһажа болохогүй гэһэншүүгээр тэрэ һанамжалһан байна. Гэхэтэй хамта США-гэй Коммунистическэ парти, түрүү үзэл бодол баримталдаг тэндэхи бусад организацинууд гүрдэлгэ мүрдэлгэдэ ородогынь гайхалтай.

Һанал бодолоо «сүлөөтэ» ёһоор хэлэхэ эрхэ тухай элдэб юумэнүүдые шашажа, дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо асуудалые США-гэй делегат буруутуулха гэжэ оролдоо. Үнгэржэ ерэхэдээ пропаганда, сэрэгэй пропаганда гээшэ юун гээшэб, тодорхойлхонь бэрхэтэй гэхэ мэтээр тэрэ шашаһан байна.

Дайн байлдаа хэхэ пропаганда хориһон декларациие зүбшэн хэлсэхэ, тэрэниие баталха гээшые баруун гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд сэхэ буруушааха аргагүй байба. Гэбэшье, бүри тодорхой удхатай ондоо асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэл зүйтэй һэн гэжэ тэдэнэр һанамжалһан байха юм.

Румыниин, Польшын түлөөлэгшэд дайн байлдаа хэхэ пропагандые хорихо тухай советскэ декларациин проектые халуунаар дэмжэбэ. Энэ декларациие баталан абаа һаа, уласхоорондын шахардуу байдал һуларха һэн гэжэ тэдэнэр һанамжалаа.

Бэеэ абанги оронуудай түлөөлэгшэд США-гэй делегадай баримталдаг хараа шугамые эрид буруушааба.

Иигэжэ мүнөөдэрэй заседани дүүрээ.

Восстанида ха... Кубын залуу... съезд дүүр...

ГАВАНА, ап... (ТАСС). Восстани... һан Кубын залууш... эндэ хүдэлмэреэ ...

ВЛКСМ-эй деле... гойлогшо Петр Ре... лиин 4-нэй үглөөнэ... да үгэ хэлээ. 19 ми... комсомолшуудай ... бын революционно... да үнэн зүрхэнэй, ... амаршалга хүргэб... Союз хадаа Куб... өөрынгөө революц... жүүлхэ үнэн зүб... туһа хүргэһэн, ... хүргэхэ гэжэ Н. С... хэлэһэн үгэнүүдые... шетовэй дурдахад... байһан хүн зон ... ташаба.

Совет комсомол... шалхы тугые ВЛК... гэй нэрэһээ нүх... съездэ барюулаа. ... дамжуулан үг... үедэнь «Ленин! Л... мол мандаха бол... съездэ хабаада... минутын туршада ... хашхаралдаба.

Съездэ хабаад... вай проектые нэг... һайшаагаа. Эн... ёһоор, Кубын залу... волюционно орган... луу коммунистну... гээд нэрлэгдэхэ б...

Съездын түгэсх... нида «Залуу комм... союзай» национал... һунгагдаба. Тэрэ ... хүнһөө бүридэнэ. ... мунистнуудай со... ральна секретар... Итлесиас һунгагд...

Индиин шэнэ правительство байгуулхые Нерудэ даалгаба

ДЕЛИ, апрелиин 5. (ТАСС). Хоёрдохи зарлалай Арадай Палатын тараагдаһантай, мүнөөнэй правительствын уялгануудаа бэелүүлхэ болзоройнь дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, премьер-министр Неру Индиин президент Раджендра Прасадта үсэгэлдэр гуйлта бариба. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг Министрнүүдэй кабинедые тушаалһаань болюулха тухай тэндэнь хэлэгдэнэ. Кабинедые тушаалһаань буулгаха гуйлтые президент зүбшөөгөөд, шэнэ правительство байгуулхыень Нерудэ даалгаба. Министрнүүдэй шэнэ кабинедэй байгуулагдатар Неругэй, тэрээнтэй хүдэлдэг хүнүүдэй өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ байхыень президент гуйһан байна. Ээлжээтэ табан жэлэй болзор соо байха Индиин шэнэ правительствын бүридэл апрелиин 7-до соносхогдохо гээд хүлеэгдэнэ.

Рождество арал ядерна зэбсэг „туршаха район" гээд соносхогдобо

ВАШИНГТОН, апрелиин 5. (ТАСС). ЮПИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, апрелиин 15-һаа Рождество арал шадар бүхы суднанууд, самолёдууд ябахагүй ёһотой гээд США уридшалан һануулба. Тэндэ ядерна зэбсэг агаарта туршагдаха юм.

800 миль утатай, 600 миль үргэнтэй газар «аюултай зоно» болоно гээд атомай хүсэ хэрэглэхэ комиссиин, оборонын министерствын хамтын мэдүүлгэ соо соносхогдоо. Апрелиин 15-һаа эхилээд энэ район «туршалгын район» болохо гээд мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

Ре...
Ц. Ц. Ц...

Ахалагша науч... лэгшэ
Галсанд...
ДАШАЦЫ...
1962 оной апрел... ва городто гэнтэ ... республикын М. Н... нэрэмжэтэ хизаар ... жэлдэг музейн ко... гы ехэ гашуудал... сээд, наһа бар... Степанида Танге... шеевада, түрэлх... лаа мэдүүлнэ.

Манай адрес, телефо...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина ... ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора —46-32. зам. ре... 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийно... пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советс... тельства—47-59, промышленности и транспорта, ... —35-14, культуры—34-05, писем и рабсельк... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалте... Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерств... Бурятской АССР.

Н00642. Зак...